

Titulli origjinal: O 薔 *Nasil Öğretirdi?*

Përktheu: Luan Ahmeti
Redaktor: Zija Vukaj
Kryeredaktor: Alban Kali
Design: Bledar Xama

PROGRESI sh.p.k _____

Adresa: Sheshi "2 Prilli" / Rr: Studenti / Shkodër / Shqipëri
Mob: +355 67 60 78484
http: www.progresibotime.com **e-mail:** botime@progresibotime.com

Adresa Kosovë: Rr: Ardian Zurnaxhiu / pn. Ralin / Prizren
Tel: +381 29 222 795
Fax: +381 29 222 797 **e-mail:** kosova@progresibotime.com

Adresa Maqedoni: Rr: Stiv Naumov / nr. 9 / lokal 25 / Shkup
Tel: +398 71 956 271 **e-mail:** maqedoni@progresibotime.com

SI EDUKONTE

AI **صَلَّى اللهُ**
عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ **?**

Osman Nuri TOPBASH

PARATHËNIE

Pejgamberin (a.s.) e ka edukuar vetë Allahu i Lartësuar. Madje edhe edukimin e njerëzimit, Zoti ynë ia dhuroi më të mirit njeri, të dërguarit të Tij, Muhamedit (a.s.). Atë e dërgoi “Rahmeten lil-alemin” si mëshirë për të gjitha krijesat. I dhuroi njerëzimit atë më të veçantin e njeriut edukues, mësuesin dhe udhërrëfyesin e përkryer.

Prandaj;

Metoda për të cilën kemi më së shumti nevojë në formimin e vetvetes dhe të brezave tanë, në modelin e njeriut “kamil” të përsosur, ashtu sikurse Zoti ynë e kërkon dhe prej të cilit është i kënaqur si rob i Tij, është;

Metoda edukuese e Pejgamberit (a.s.) dhe sistemi i tij moral...

Andaj;

Ai është “usve-i haseneh” shembulli më i mirë.

Është shembull prej shekujsh i personalitetit të të gjitha shtresave njerëzore, e që do të mbizotërojë deri në Ditën e Kijametit.

Ai, ishte një mrekulli hyjnore e pasqyruar në trupin e njeriut.

Praktika e tij ishte urdhër i Zotit.

Shembulli më i bukur i edukimit të tij, ishte gjenerata e nderuar e shokëve (sahabëve).

Ndërsa ata shokë të nderuar;

Fituan kënaqësinë e Zotit duke u transformuar secili prej tyre në një pasqyrë të pastër të Ndriçuesit të botës, Pejgamberit (a.s.), me moralin e tyre të bukur, me dëshirën e zjarrtë për ta jetuar dhe për ta përjetësuar Islamin, me devotshmërinë e përvetësuar dhe me mirësinë e konceptuar, me betejën për “tevhid”, me sakrifikim, me altruizëm, me durim dhe përballim të vështirësive.

Njerëzimi ata nuk do t'i harrojë kurrë. Edhe pasi e kanë lënë këtë jetë të përkohshme ata vazhdojnë të përmenden në zemrat e njerëzve për historinë që kanë lënë pas.

Kurani Famëlartë na i paraqet “sahabët” (shokët e nderuar të Profetit a.s.), si shembull dhe për të arritur kënaqësinë hyjnore na urdhëron që t'i ndjekim ata me bindje dhe devotshmëri.

Ata shokë të nderuar nuk ishin sahabë me fjalë, por me punë dhe me sjelljet e tyre.

Edhe ne, ashtu sikurse shokët e tij të nderuar, e kemi të patjetërsueshme nevojën e ndriçimit me mesazhin e të Dërguarit të Allahut (a.s.)...

Atë gjeneratë e edukoi vetë Profeti (a.s.).

Si e edukoi?

Cilat metoda përdori?

Si i nxori ata nga hendeqet e injorancës dhe i ngriti në majat e një qytetërimi të përsosur?

Në qoftë se i mësojmë dhe i zbatojmë këto metoda, edhe ne do të bëhemi pjesë e edukimit të të Dashurit tonë, Pejgamberit (a.s.).

Në këtë vepër të vogël jemi munduar, me gjithë dobësinë tonë, të paraqesim në formë të përmbledhur metodën edukative të të Dërguarit të Allahut (a.s.), duke u bazuar në disa nga shembujt e haditheve.

Kjo vepër;

Shpresojmë që me ndihmën e Zotit të Gjithësisë të sjellë në zemrat e lexuesve pjesë nga qëndisja shpirtërore e Pejgamberit tonë (a.s.).

Padyshim sukcesi është prej Allahut.

Osman Nûri TOPBASH
Mars 2015, ISTANBUL

Metodat e edukimit
të Pejgamberit صلى الله عليه وسلم

Si edukonte
Ai صلى الله عليه وسلم?

“Vërtet unë jam dërguar si edukues.”

(Ibn Maxhe, Mukaddime, 17)

عَلِّمُوا أَوْلَادَكُمْ
مَحَبَّةَ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

SI EDUKONTE AI ﷺ?

I Nderuari i kësaj bote, Pejgamberi ﷺ, ka thënë:

“Mua më ka edukuar Zoti dhe zgjodhi për mua edukimin më të bukur.” (Xhamiu’s-Sagir, I,12.)

Dijetarët e Islamit shprehen se Pejgamberit ﷺ, i kanë zbritur dy lloje shpalljesh (vahji):

1. **Vahji metluv**, domethënë shpallja e shkruar, e cila recitohet gjatë faljes së namazeve/Kurani i Shenjtë.

2. **Vahji gajri metluv**, domethënë shpallja e pashkruar; ku përfshihen të gjithë urdhrat, fjalët dhe rregullat e shpallura Pejgamberit ﷺ, brenda sferës së mesazhit dhe profecisë së tij.

Nga ky aspekt, në se do të shqyrtohej jeta e Pejgamberit ﷺ, do të shikonim se në urdhëresat, edukimin dhe këshillat e drejtuara umetit, ai ﷺ, ndiqte disa metoda. Duke u nisur nga shembujt praktikë, metodologjia e fituar nga kjo formë mësim-edukimi,

ishte si udhërrëfim për besimtarët, të cilët ashtu sikurse në të gjitha sferat e jetës, mundoheshin të ndiqnin me përpikëri format edukative të Pejgamberit ﷺ.

Por nuk duhet harruar se ne mund ta kuptojmë dhe përshkruajmë Pejgamberin ﷺ, vetëm në sajë të perceptimit relativ që zotërojmë. Për këtë arsye, asnjë libër i shkruar në këtë fushë nuk mund ta përmbledhë krejtësisht moralin profetik.

1. GRADUALITETI

Gradualitet do të thotë të ecësh përpara me hapa të vegjël dhe të sigurt dhe jo të marrësh vendime të menjëhershme.

Kurani Famëlartë nuk filloi menjëherë me përcaktimin e diagnozës dhe shërimit e disa sëmundjeve, të cilat kishin zënë rrënjë thellë në shoqërinë paraislamike, por i trajtoi ato për një kohë të gjatë, shkallë-shkallë, duke i shpërndarë të baraspeshuara në misionin e saj udhëzues për njerëzimin në 23 vitet e profecisë së Pejgamberit ﷺ. Kështu për shembull, ndodhi me ndalesën e alkoolit dhe të kamatës.

Edhe natyra e njeriut zhvillohet gradualisht. Trupi i njeriut përgatitet dalëngadalë për të ardhur në jetë në barkun e nënës në një kohë prej nëntë muajsh e dhjetë ditëve; menjëherë pas lindjes, trupi i tij përballet me një udhëtim, i cili përbëhet nga faza të ndryshme, si për formimin e qelizave të trupit, ashtu edhe të atyre mendore, sikurse janë fazat e fëmijërisë, e pubertetit, e adoleshencës, e rinisë dhe e pleqërisë.

"I Dërguari i Allahut ﷺ, e shtonte gjithmonë e më shumë përmendjen e Zotit, pakësonte fjalët pa dobi, zgjaste namazin, shkurtonte hutben, nuk kishte preferenca, rrinte së bashku me nevojtarët dhe të varfrit dhe nuk u shmangej nevojave të tyre."

(Dârimi, Mukaddime, 13.)

Gradualiteti na paraqitet edhe në Univers. Asgjë nuk vjen e krijuar menjëherë, por e përhapur në kohë. Pranvera nuk vjen menjëherë. Në fillim duhet të heqë nga supet lodhjen e tokës dhe të dimrit. Ashtu edhe qelizat mendore të njeriut, së bashku me trupin kalojnë nëpërmjet proceseve të gjata dhe të lodhshme.

Për shkak të këtij rregulli hyjnor, i cili sundon në gjithçka të krijuar, edhe në edukim kërkohet që të kalohet gjithmonë nga më e lehta drejt më të vështirës, nga më e vogla drejt më të madhes.

Një personi që nuk arrin të kuptojë dot rregullat e thjeshta të Ilmihalit nuk mund t'i jepen leksione të detajuara të Kelamit (shkenca e analogjisë). Fëmijës nuk mund t'i flitet për tema të rënda që kalojnë kufijtë e konceptimit të tij, si për shembull tema mbi metafizikën. Asgjë nuk shpjegohet pa i ardhur akoma koha e saj e përshtatshme.

Në të njëjtën mënyrë, edhe gjatë proceseve të edukimit apo thirrjes së njerëzve në besim, kërkohet një sjellje në përputhje me nivelin shpirtëror dhe mendor të personit në fjalë.

Ta thuash në fillim diçka që duhet thënë në fund, e largon bashkëbiseduesin. Kjo nuk do të thotë ta mashtrosh atë, por të jesh i përgatitur.

Pejgamberi ﷺ kur po e dërgonte Muadh Ibn Xhebel-in në Jemen, i dha këto këshilla:

“Në të vërtetë ti po shkon tek një popull i cili është

Nuk duhet harruar se ne, mund ta kuptojmë dhe përshkruajmë Pejgamberin ﷺ, vetëm sipas kapacitetit tonë intelektual dhe shpirtëror. Për këtë arsye, asnjë libër i shkruar në këtë fushë nuk mund ta përmbledhë krejtësisht moralin profetik.

prej Pasuesve të Librit (të krishterët ose hebrenjtë). Ftoji ata të dëshmojnë se nuk ka zot tjetër përveç Allahut dhe se unë jam i Dërguari i Tij. Nëse binden për këtë, atëherë njoftoji ata se Allahu ua ka bërë obligim pesë kohët e namazit brenda një dite dhe nate. Nëse e pranojnë dhe binden, tregoj se Zekati, i cili merret nga të pasurit dhe u jepet të varfërve është bërë obligim mbi ta. Nëse binden edhe për këtë, atëherë ki kujdes dhe mos merr prej tyre mallin më të shtrenjtë! Ruaju mallkimit të të shtypurit, sepse në mes të mallkimit të tij dhe Zotit nuk ka perde.” (Buhariu, Zekat, 41, 63; Muslimi, Iman, 29-31)

Nga ky hadith mund të sigurojmë bazat e gradualitetit në edukim.

Si fillim, ofrohen forma e thjeshtë dhe parimet e një besimi (itikadi) të pastër...

Xhundeb Ibn Abdullah tregon:

“Ne, pranë të Dërguarit të Allahut ﷺ, ishim një grup djemsh në moshën e pubertetit. Para sesa të mësonim Kuranin, ne mësuam imanin (besimin). Më vonë mësuam Kuranin dhe nëpërmjet tij na u shtua më shumë imani.” (Ibn Maxhe, Mukaddime, 9.)

Gradualiteti na mëson edhe durimin. Është e pakuptimtë që të zemërohemi për shkak se një fëmijë, i cili akoma nuk i ka të zhvilluara aftësitë mendore, nuk kupton një të vërtetë të thellë. Edukatorët pa përvojë; nxitohen, dëshirojnë që nxënësve të tyre t’ua mësojnë të gjitha ato që dinë në një moment. Edhe në këtë pikë, Profeti ﷺ, na mësoi atë për të cilën kemi nevojë:

Ebu Abdurrahman es-Sulemi tregon:

“Lehtësoni, mos vështirësoni!
Përgëzoni, mos u urreni (mos ngjallni urrejtje)..!”
(Buhari, Ilim, II).

Njëri prej shokëve të Pejgamberit ﷺ, na mësonte Kuranin. Ai na tregoi kështu:

“Ne merrnim dhjetë ajete prej të Dërguarit të Allahut. Pa i mësuar dhe pa i zbatuar ato nuk kalonim tek dhjetë ajetet e tjera. I Dërguari i Allahut ﷺ, na mësonte edhe kuptimin, edhe zbatimin e tyre së bashku.”

(Ahmed, V, 410; Hejthemi, I, 165.)

2. NJOHJA MIRË E BASHKËBISEDUESIT

Edukimi është arti i zhvillimit të njeriut. Ndërsa njerëzit janë vepra arti të formave të ndryshme, ku mbi çdonjërin prej tyre Allahu i Lartësuar ka pasqyruar talentin e Tij hyjnor. Çdo njeri është ndryshe nga tjetri, ashtu siç janë shenjat e gishtërinjve. Prandaj është e domosdoshme që në edukim, bashkëbiseduesi të njihet sa më mirë.

INTUITA

Në ajetin e Kuranit thuhet:

“Ti i njeh ata në fizionominë e tyre.” (Bekare, 273)

Një nivel kapaciteti për ta njohur personin në fjalë nga pamja e tij e jashtme. Besimtari duhet të jetë si një radioskopi e zemrës...(ta lexojë zemrën e tjetrit)

E thënë ndryshe intuita..

Çfarë është intuita? Arritja e funksionimit të përbashkët në mes të zemrës dhe trurit.

Për shkak të rregullit hyjnor të gradualitetit, i cili sundon në gjithçka të krijuar, edhe në edukim kërkohet që të kalohet gjithmonë nga më e lehta drejt më të vështirës, nga më e vogla drejt më të madhes.

Pejgamberi ﷺ, i perceptonte pyetjet dhe nevojat e njerëzve sipas gjendjes dhe fizionomisë së tyre.

Përsëri Pejgamberi ﷺ, urdhëron edhe thotë:

“Ruajuni intuitës së besimtarit! Sepse ai shikon me dritën e Allahut.” (Tirmidhi, Tefsir, 15/3127) Me këtë hadith na tregon se besimtarët janë të pajisur me kapacitete mendore të përbashkëta.

Kështu edhe shokët e Pejgamberit ﷺ kanë ekspozuar shembuj të pafund intuite:

Sipas transmetimit të Enesit رضي الله عنه, një ditë, ndërsa po shkonte tek Osmani, shikon një grua në rrugë. Bukuria e gruas i mbetet në mendje. Me këtë mendim në kokë vazhdon rrugën dhe kur Osmani رضي الله عنه, e shikon, i thotë:

“O Enes! Po hyn tek unë, ndërsa në sytë e tu shikoj shenja të zinasë (imoralitetit).”

I shtangur nga ajo që po dëgjonte Enesi رضي الله عنه, e pyet i çuditur dhe i turpëruar:

“A edhe pas vdekjes së Profetit ﷺ, vazhdon të vijë shpallje prej Zotit?” Osmani رضي الله عنه, ia kthen:

“Jo, ky është një lexim i syve dhe një intuitë e saktë.” (Kushejri, Risale, Bejrut 1990, fq. 238)

Shembullin e intuitës së besimtarit e shikojmë edhe tek vajza e Shuajbit رضي الله عنه, Safurja, e cila ia propozoi Musain رضي الله عنه, babait të saj pasi kishte dalluar tek ai sjellje të ndershme dhe të moralshme.

Një shembull tjetër që ja vlen të përmendet është

“Në të vërtetë
ti je vetëm një këshillues.”

(Gashije, 21)

ai i Hatixhes. Ajo e kishte dalluar njëzet e pesë vite para profecisë karakterin e lartë të Pejgamberit ﷺ dhe për këtë arsye e kishte mbështetur atë me pasuri, me jetën e saj dhe me gjithçka tjetër.

Intuita është një cilësi për të cilën elita e edukatorëve ka shumë nevojë. Por kjo cilësi është një karakteristikë e cila fitohet më së shumti me edukimin dhe formimin shpirtëror.

DALLIMI I NDRYSHIMEVE PERSONALE

Mësuesi i cili e njeh mirë nxënësin e tij, duhet të sillet në përshtatshmëri me veçoritë e këtij nxënësi. Në mesin e nxënësve, mësuesi mund të ketë nxënës të ardhur nga familje me kulturë të gjerë, ashtu siç mund të ketë edhe nxënës të ardhur nga familje me zhvillim të dobët kutluror. Dikush është fëmija i vetëm në familje, ndërsa dikush tjetër vjen nga një familje me shumë pjesëtarë.

Edukatori i mirë duhet të dijë të dallojë veçoritë personale; duhet të ndjekë një metodë të përshtatshme në zgjidhjen e problemeve, në qetësimin e shpirtave, në shërimin e sëmundjeve.

Në çfardo situatë që të ndodhet, motoja e tij duhet të jetë:

“Unë jam personi i cili duhet t’u gjejë zgjidhje problemeve.”

Ndërsa zgjidhja e problemeve të njerëzve varet nga njohja shumë e mirë e tyre.

Edukimi është arti i zhvillimit të njeriut.
Ndërsa njerëzit janë vepra arti të formave të ndryshme, ku
mbi çdonjërin prej tyre Allahu i Lartësuar
ka pasqyruar talentin e Tij hyjnor.

Çdo sahab i përkushtuar me dashuri ndaj të Dërguarit të Allahut ﷺ, ka mundur të përfitojë prej tij, aq sa zemrën e ka pasur të përgatitur. Nga kjo kuptojmë se:

Sado i pasur qoftë fjalori i mësuesit, çdonjëri prej nxënësve do të kuptojë aq sa ka kapacitetin e tij mendor.

Për këtë arsye, nuk duhet harruar këshilla e Mevlanës:

“Le të dish sa të duash, ato që thua, kanë vlerë aq sa personi përballë kupton.”

Prandaj edukuesi duhet të përdorë një metodë në përputhje me nivelin mendor të personave përballë. Përpjekja për t’u shpjeguar personave me nivel të ulët mendor ato të vërteta të konceptuara nga një nivel i lartë mendor, është jo vetëm një lodhje e kotë, por në të njëjtën kohë edhe një shpërdorim i këtyre të vërtetave. Prandaj të parët tanë kanë thënë:

“Malli pa klientë shkon dëm.” Domethënë, të përpiqesh të shesësh diçka që nuk ka kërkesë, do të thotë ta çosh dëm atë.

Natyrisht ekziston edhe e kundërta e saj. Domethënë, sado që fjalori i mësuesit të jetë i pasur, nëse forma e shpjegimit është e dobët, kjo gjë është humbje për nxënësin e dalluar.

E thënë ndryshe, niveli i nxënësit duhet të jetë në nivel me perceptimin e informacioneve të dhëna.

Sepse i Dërguari i Allahut ﷺ, e këshillonte Ibn

Në ajetin e Kuranit thuhet:
“Ti i njeh ata në fizionominë e tyre.”

(Bekare, 273)

Abbasin ﷺ, duke i thënë:

“O Ibn Abbas, mos u fol njerëzve për gjëra që nuk i kuptojnë dot. Sepse nëse vepron ashtu, bëhesh shkak që ata të bien në dilemë.” (Dejlemi, V, 359.)

Këtu janë të rëndësishme për t’u përmendur edhe këshillat e Omerit ﷺ, të cilat ua jepte Muadh Ibn Xhebelit, Ubade Ibn Samit dhe Ebu Derda-së përpara se t’i niste për në Sham me detyrën për t’ua mësuar njerëzve atje Kuranin dhe rregullat e fesë:

“Nisjani mësimit dhe edukimit nga qyteti Humus. Njerëzit do t’i gjeni me nivele të ndryshme. Ka disa që i kuptojnë menjëherë fjalët. Kur t’i dalloni të tillët, dërgoni një grup nga ju që t’ua mësojnë atyre Kuranin. Pasi të keni arritur progres në detyrën tuaj, atëherë njëri nga ju të qëndrojë aty, njëri të shkojë në Sham, ndërsa tjetri të vendoset në Palestinë.”

I Dërguari i Allahut ﷺ, gjatë misionit të tij profetik, kur lexonte Kuran në prani të njerëzve, i zgjidhte ajetet dhe suret sipas gjendjes së personave prezentë.

Si konkluzion, çdo edukator duhet të gjejë një damar të përshtatshëm në shpirtin e nxënësit, në mënyrë që të depërtojë brenda tij. Nëse atë nuk e gjen, atëherë nuk do të arrijë dot suksesin e dëshiruar. Prandaj kjo e detyron atë të përvetësojë metoda të ndryshme aq sa edhe veçoritë dhe karakteristikat e personave me të cilët kërkon të lidhë një urë dialogu.

Tek i Dërguari i Allahut ﷺ, paraqiteshin njerëz

Në çfardo situatë që të ndodhet,
motoja e edukatorit duhet të jetë:
“Unë jam personi i cili duhet t’u gjejë
zgjidhje problemeve.”

me kultura të ndryshme, me nivele të ndryshme dhe nga fise të ndryshme. Pejgamberi i Zotit ﷺ, fliste me ta sipas nevojave dhe karaktereve të tyre në mënyrë që të ishte më i kuptueshëm. Andaj edhe përgjigjet ua jepte sipas nevojave dhe gjendjeve të tyre. Përshembull, përgjigjen e pyetjes:

“Cila vepër është më e vlefshme?” e gjejmë të trajtuar në forma të ndryshme sipas pyetësit, kohës dhe vendit të duhur:

“Besimi në Zotin, lufta në rrugë të Zotit dhe Haxhi i pranuar.” (Buhari, Haxhxh, 4)

“Përmendja e Zotit!” (Muvatta, Kuran, 24)

“Të duash për hir të Zotit!” (Ebu Davud, Sunnet, 2)

“Namazi!” (Ibn Maxhe, Taharet, 4)

“Kujdesi për prindërit!” (Ibn Esir, Usdul-Gabe, IV, 330)

“Hixhreti!” (Nesai, Bey’at, 14)

I Dërguari i Zotit ﷺ, i dallonte shumë mirë nevojat, kapacitetet dhe gjendjen e njerëzve dhe sipas saj nxirrte në plan të parë atë që ishte më e nevojshme.

Ebu Hurejre ؓ, ishte një person mjaft i varfër. Kur e pyeti Pejgamberin ﷺ, se “cila sadaka është më e vlefshme?”, ai ﷺ, iu përgjigj:

“Ndihma që personi i varfër u ofron njerëzve me mundin dhe forcën e tij.” (Ebu Davud, Zekat, 40) Ndërsa, kur Sa’d Ibn Ubade, i cili ishte kryetari i një fisi arab, i ka bërë të njëjtën pyetje, Pejgamberi ﷺ, është përgjigjur:

Vejsel Karaniu ka thënë:

“Kur të biesh në gjumë, vendose vdekjen nën jastëk,
kur të zgjohesh sille përpara syve.”

“Të mobilizosh njerëzit për të hapur një pus dhe të nxjerrësh ujë (për të pirë).” (Ebu Davud, Zekat, 41)

Dikush i tha Pejgamberit ﷺ, “më këshillo”. I Dërguari i Allahut ﷺ, iu përgjigj:

“Mos u zemëro!” Personi e përsëriti disa herë të njëjtën pyetje. Ndërsa Pejgamberi ﷺ, vazhdonte t’i thoshte *“Mos u zemëro.”* (Buhari, Edeb, 76)

Domethënë, i Dërguari i Allahut ﷺ, e kishte kuptuar se pika më e dobët e këtij njeriu ishte zemërimi.

Ukbe Ibn Amir e ka pyetur të Profetin ﷺ:

“O i Dërguari i Allahut, ku gjendet shpëtimi? Pejgamberi ﷺ, (duke u bazuar në gjendjen shpirtërore dhe nevojën që ndjente Ukbe) iu përgjigj:

“Mbroje gjuhën, (kur fitnet të kenë mbuluar vendin), mbyllu në shtëpi dhe derdh lot për gjynahet e tua.” (Tirmidhi, Zuhd, 61)

Domethënë, mësuesi duhet ta kuptojë dobësinë e nxënësit dhe duhet të punojë për t’ia zgjidhur atë.

DËRCAKTIMI I NIVELIT DHE VEPRIMI NË PËRDPUTHJE ME TË

Gjatë edukimit duhet të punohet edhe për përcaktimin e nivelit mendor. Më pas, tek ata persona ku niveli mendor është i dobët, punohet gjithnjë me buzëqeshje, duke iu dhënë më shumë kohë; ndërsa aty ku niveli tregon pozicion të lartë, punohet më shumë

Vejsel Karaniu ka thënë:

*“Mos shiko sesa i vogël është gjynahu,
por shiko madhësitinë e Atij përpara të Cilit
po bën gjynah.”*

privatisht duke i nxitur këta persona në zbulimin e vizioneve të mëtejshme.

Sepse në një vend ku edukimi jepet i njëjtë, përballemi me dy probleme të ndryshme: problemin e atyre që janë mbi nivelin mesatar dhe të cilët rrezikojnë prezencën e pamjaftueshmërisë edukative, dhe problemin e atyre që janë nën nivelin mesatar dhe që rrezikojnë neglizhimin dhe lënien pas dore. Zgjidhja e këtyre problemeve është edukimi i veçantë për secilin nivel.

Le të japim një shembull të inteligjencës së besimtarit, i cili e llogarit me namaz karakterin e njerëzve:

Tregon Ebul-Alije ﷺ:

“Kur shkonim tek dikush për të marrë prej tij (ndonjë hadith), në fillim shikonim se si e fal namazin; nëse namazin e falte siç duhej, atëherë uleshim pranë tij duke menduar se “ai edhe punët e tjera i kryen në rregull”. Nëse namazin nuk e falte mirë, largoheshim prej tij duke menduar se “ai edhe punët e tjera nuk i kryen në rregull.” (Darimi, Mukaddime, 38/429.)

TË KUPTUARIT NË FIZIONOMI

Edukatorit i duhet të arrijë një nivel inteligjence të tillë që, personin përballë të arrijë ta njohë në paraqitjen e jashtme. Të tentosh që t'i mësosh vazhdimisht diçka personit përballë, akoma pa kuptuar problemet dhe hallet e tij, nuk jep rezultat pozitiv. Sepse zemrën e ka akoma të zënë me problemet përreth.

“Ju ftoj që të dëshmoni ‘La ilahe il-lallahu uahdehu la sherike leh’ nuk ka zot tjetër përveç Allahut, i Vetmi i Pashoq! Ndërsa unë jam rob dhe i Dërguari i Tij! Nëse e pranoni dhe e dëshmoni në këtë formë, unë ju garantoj hyrjen në Xhenet!”

(Belazuri, I, 119-120)

Malik Ibn Huvejrîs tregon kështu:

Ishim pesë apo dhjetë vetë të një moshe. Shkuam tek i Dërguari i Allahut ﷺ dhe qëndruam pranë tij njëzet ditë. Pejgamberi ﷺ, ishte shumë i mëshirshëm dhe i dashur. Kur e kuptoi se na kishte marrë malli për familjet tona, na pyeti se kë kishim lënë pas. Edhe ne i treguam. Atëherë urdhëroi dhe tha:

“Kthehuni tek familjet tuaja dhe qëndroni me ta. Mësojuni atyre njohuritë e duhura, tregojuni atyre atë çka duhet mësuar.” (Buhari, Ezan, 18)

Ashtu sikurse na tregohet në këtë shembull, mësuesi duhet patjetër të kuptojë nëse nxënësi i tij ka ndonjë problem personal, familjar apo shëndetësor dhe duhet të përpiket për të gjetur ndonjë zgjidhje. Do ishte me vlerë që të zbatohet gjatë procesit edukativ edhe ky shembull i dashurisë që u përmend në hadith.

TË SİLLESH ME FËMIJËT SI FËMIJË

Edukatori duhet të gjejë një damar të përshtatshëm për të depërtuar në shpirtin e tjetrit. Duhet të gjejë një rrugë për të fituar zemrën e tij. Me një sinqeritet të mjaftueshëm për të mos lëkundur seriozitetin e tij, ai duhet të dijë të sillet me fëmijët si fëmijë; duke hyrë në botën e tyre të lojërave dhe shakave, duhet të dijë se si t’ua fitojë zemrat. Pejgamberi ﷺ, na ka paraqitur shembuj shumë të bukur në lidhje me këtë temë:

Një ditë, ndërsa Pejgamberi ﷺ, po kthehej nga

“Dhe radhët tuaja gjatë namazit të mos jenë të parregullta, se pastaj ajo parregullsi përhapet në zemrat tuaja.”

(Ahmed, IV, 304)

xhamia për në shtëpi, një grup fëmijësh i dalin përpara dhe i thonë:

“Nuk do të lejojmë të kalosh, nëse nuk na jep edhe neve diçka ashtu sikurse i jep Hasanit dhe Husejnit.”

Pejgamberi ﷺ, duke u kthyer nga Bilali ﷺ, i thotë:

“Shko në shtëpi; merr me vete çka të gjesh që të mund të shpëtoj.”

Bilali shkon në shtëpi dhe sjell tetë kokrra arra. Pejgamberi ﷺ, e bleu veten prej fëmijëve me këto arra, pastaj tha me shaka:

“E shitën vëllain tim Jusufin me një çmim të pavlerë. Ja, edhe mua më shitën për këto tetë kokrra arra!”

Enesi ﷺ, tregon: “Në aspektin moral i Dërguari i Allahut ﷺ, ishte më i miri i njerëzve. Vëllai im i vogël, Ebu Umejri, sapo kishte hyrë në moshën e ndarjes nga qumështi. Pejgamberi ﷺ, sa herë që vinte tek ne i thoshte:

“O Ebu Umejri! Çfarë bëri Nugajr!” Nugajr quhej një zog me të cilin vëllai im luante vazhdimisht.” (Buhari, Edeb, 112)

I Dërguari i Allahut ﷺ, duke krijuar në këtë mënyrë raporte të ngrohta me fëmijët, u mësonte atyre ndërkohë vlerat e fesë.

Në vazhdimin e transmetimit Enesi ﷺ, tregon:

“Qëllonte nganjëherë të hynte koha e namazit, ndërkohë që Profeti ﷺ, ishte tek ne. Ai ﷺ, urdhëronte

“Ju do të ndihmoheni, do të fitoni pasuri të pafund (plaçkë lufte) dhe do të çlironi shumë vende. Kush prej jush do ta përjetojë këtë kohë, le t’i frikësohet Allahut, të urdhërojë për mirë dhe të ndalojë nga e keqja...”

(Tirmidhi, Fiten, 70/2257)

menjëherë që t'i pastronin hasrën mbi të cilin ishte i ulur dhe ta fshinin me pak ujë. Pastaj qëndronte në namaz e ne radhiteshim pas tij dhe kështu faleshim së bashku me të.”

ZBULIMI I AFTËSIVE DHE ZGJERIMI I TYRE

Edukimi është një investim. Edukatori duhet të përpiqet ta përdorë pasurinë e tij në atë fushë ku do të mund të marrë më së shumti prodhim.

Ashtu sikurse dallohen qartësisht deshët në mes të tufës së deleve, edhe në syrin e edukatorëve duhet të dallohen lehtësisht personat me aftësi të veçanta në mesin e njerëzve. Kërkohej që personave me aftësi të ndryshme duhet t'u kushtohet rëndësi e veçantë dhe të përgatitet terreni i përshtatshëm për zgjerimin e këtyre kapaciteteve.

I Dërguari i Allahut ﷺ, u ka kushtuar më shumë rëndësi “Sahabë Suffa-s”, të cilët zotëronin aftësi të larta në rangun e dijes dhe edukimit shpirtëror.

Ibn Mes'udi e tregon kështu gjendjen e tij shpirtërore, të cilën e kishte fituar në sajë të edukimit moral dhe shpirtëror të vetë Pejgamberit të Zotit ﷺ:

“Ne kemi përjetuar prej të Dërguarit të Allahut ﷺ, momente shpirtërore të tilla, sa që arrinim të dëgjonim edhe dhikrin në kafshatat që përtypnim.” (Shiko: Buhari, Menakib, 25)

Sa shembull i madh, sa dashuri e lartë!..

“Betohej në Allahun se kjo dynja,
në syrin e Zotit është më e pavlerë sesa ky kec
i ngordhur përpara jush.”
(Muslim, Zuhd, 2)

Sipas transmetimit të Enesit ﷺ, një ditë Ebu Talha kishte shkuar tek Perjgamberi ﷺ dhe e kishte parë atë në këmbë duke ua mësuar Kuranin shokëve të tij. I Dërguari i Zotit ﷺ, kishte lidhur në bel disa gurë për të drejtuar kurrizin e tij të kërrusur nga uria.

Ja pra cili ishte preokupimi më i rëndësishëm i Pejgamberit ﷺ dhe i shokëve të tij; të mësonin librin e Allahut dhe t'ua mësonin të tjerëve, ta kuptonin atë dhe t'ua shpjegonin edhe të tjerëve. Dëshira më e madhe e tyre ishte të lexonin dhe të dëgjonin sa më shumë Kuran. (Ebu Nuajm, Hiljetul-Evlja, Bejrut 1967, I, 342)

Përgjigjen e pyetjes se si është e mundur që Ebu Hurejre ﷺ, ka transmetuar kaq shumë hadithe e gjejmë në këto fjalë:

“Vëllezërit tanë muhaxhirë merreshin me tregti, vëllezërit tanë ensarë merreshin me buqësi dhe me vreshtat e hurmave, ndërkojë që unë nuk ndahesha asnjëherë nga i Dërguari i Allahut ﷺ. Gjendesha pranë tij, atëherë kur ata nuk mund të ishin prezentë, isha prezent në ngjarje të shumta ku ata nuk ishin, dhe mësoja përmendsh gjëra të cilat ata nuk i mësonin dot.” (Shiko; Buhari, Ilim, 42)

Si konkluzion themi se edukatori është i obliguar të nxjerrë prej nxënësit të tij një mësues të ardhshëm; ose e thënë ndryshe, të nxjerrë prej një bisku të njomë, një lis të lartë dhe të fuqishëm. E gjitha kjo realizohet duke vënë në lëvizje aftësitë dhe kapacitetet e tij të brendshme.

Eduktorët duhet të kenë kujdes gjatë përcaktimit

Eduktori, pasi të këtë zbuluar tendecat e personit përballë, duhet të dijë se si t'i drejtojë ato prej egoizmit drejt shpirtërores.

të aftësive. Është gjynah që duke qenë nën ndikimet e ndryshme; të përcaktohet si i paaftë një person i cili mund të shpалosë aftësi të ndryshme dhe të rëndësishme.

Në lidhje me këtë temë është mjaft i rëndësishëm shembulli i të Dërguarit të Zotit ﷺ, në rastin kur dëgjon një lutje mjaft të ëmbël nga një beduin, të cilin e thërret për ta shpërblyer për veprën e bërë. (Hejthemi, X, 157-158)

UDHËZIMI I TENDENCAVE TË NDRYSHME DREJT SË MIRËS

Edukatori, pasi të këtë zbuluar tendecat e personit përballë, duhet të dijë se si t'i drejtojë ato prej egoizmit drejt shpirtërores. Për shembull, personin i cili është i aftë të mësojë dhe të studiojë e drejton drejt diturisë së fituar me devotshmëri, duke e mbrojtur atë prej diturisë pa vlerë, e cila mund t'i ndryshojë ajetet e Zotit për një shpërblim të vogël.

Për shembull, guximi, kur nxitet për të luftuar në rrugën e Zotit bëhet i dobishëm. Po ashtu, krenaria, përballë besimtarit mysliman është një gjest mjaft negativ, ndërsa përballë armikut ajo shpалos një virtyt të lartë burrëror.

Hadithi më poshtë është një shembull i bukur, ku shpалoset metoda e Pejgamberit ﷺ, për t'i drejtuar tendencat e njerëzve drejt së mirës:

Në betejën e Uhudit, në një moment kur lufta

Gjatë procesit edukativ të nxënësve,
duhet punuar për t'u ofruar atyre përvetësimin
e punëve të hajrit dhe të zakoneve të bukura
si pjesë e pandarë e jetës.

ishte ashpërsuar shumë, i Dërguari i Allahut ﷺ, merr në dorë një shpatë dhe pyet:

“Kush e dëshiron këtë (shpatë) prej meje?”

Sahabët (shokët e tij) thirrën:

“Unë, unë, unë!” dhe secili prej tyre shtriu dorën për të marrë shpatën. Kur i Dërguari i Allahut ﷺ, pyeti:

“Kush do ta marrë këtë shpatë me qëllim që t’ia japë hakun e merituar?” atëherë ata u ndaluan për një moment dhe filluan të mendohen.

Në atë moment ngrihet në këmbë Ebu Duxhane prej Ensarëve dhe thotë:

“Unë e marr atë me qëllim që t’ia jap hakun, o i Dërguari i Zotit.” (Muslim, Fedailus-Sahabe, 128)

Kur Ebu Duxhane e mori shpatën në dorë pyeti:

“Cili është haku i saj, o i Dërguari i Allahut!”

Atëherë i Dërguari i Zotit ﷺ, urdhëroi dhe tha:

“Haku i saj është të luftosh me të armikun derisa të thyhet...” Ebu Duxhane e mori shpatën, vendosi çallmën e kuqe në kokë dhe fillojë të ecte me kokën lart mes radhëve të myslimanëve dhe të atyre politeiste. Kur i Dërguari i Allahut ﷺ, e pa duke ecur krenar me kokën lart tha:

“Ky është një marshim që edhe Zoti e ka zili, përveç këtyre rasteve (kur njeriu marshon në emër të egoizmit të tij)!” (Ibn Hisham, III, 11-12)

Kush bëhet imam,
le ta falë namazin shkurt; sepse në mesin e xhematit
ka të moshuar; ka fëmijë dhe ka njerëz që duhet
të shkojnë në punë.”

(Buhari, Ilim, 28)

3. EDUKIMI ME PRAKTIKË

Metoda më e rëndësishme e Pejgamberit ﷺ, ishte se ai në fillim e praktikonte vetë diçka, pastaj ua mësonte të tjerëve. Domethënë edukonte duke i përjetuar vetë i pari gjërat.

Kjo karakteristikë është argumenti më i madh, i cili vërteton se ai ishte në rrugën e duhur të fesë që solli. Sepse kur kishte sjellë një urdhër, kishte qenë vetë i pari që e kishte zbatuar; kur kishte ndaluar diçka, kishte qenë vetë i pari që ishte larguar prej saj; kur jepte këshilla, përfitonte më së shumti prej tyre; paralajmëronte (për dënim prej Zotit) dhe ishte i pari që frikësohej më së shumti; përgëzonte (për mirësitë e xhenetit) dhe për atë u bë udhëheqësi i zemrave...

Ajo që na mungon më së shumti sot në procesin e edukimit është pikërisht kjo metodë profetike.

MOSMJAFTIMI I PARAQITJES DHE I LEXIMIT

Vlera më e madhe e edukimit praktik është se ai nuk mbetet thjesht një paraqitje, e shkruar nëpër libra apo e thënë vetëm me fjalë. Sidomos në edukimin fetar, kërkohet që edukuesi të mos mbetet absolutisht i varur nga teoria. Por është e domosdoshme që bukurinë e Islamit ta tregojë nëpërmjet praktikës së tij.

Nga njëra anë, paraqitja e Islamit në formën më të bukur me shembuj nga praktika e Pejgamberit ﷺ dhe nga ana tjetër, shokët e tij të nderuar (sahabët), të

“Mirësia ndaj njerëzve e mbron njeriun nga fatkeqësitë dhe problemet.”

(Ebu Bekri r.a.)

edukuar me frymën e praktikës fetare dhe dëshirën e zjarrtë për t'ua përcjellë atë të tjerëve, bënë të mundur që Islami të ekspozojë formulën e tij jetësore.

Mbi kurejshitet e kapur robër në luftën e Bedrit u vendos që, në këmbim të lirisë së tyre t'u mësonin shkrim dhe lexim fëmijëve në Medine; por në vend që të dërgoheshin në një vend të posaçëm për mësimin, ata u dërguan nëpër shtëpitë e sahabëve. Kështu ata u njohën me jetën e myslimanëve. Më vonë një pjesë e madhe e tyre u nderuan me Islam.

Vëllai i Mus'ab bin Umejr-it, Ebu Azizi, tregon këtë ngjarje mjaft domethënëse:

“Në luftën e Bedrit edhe unë u zura rob dhe më dërguan tek një grup njerëzish prej Ensarëve. I Dërguari i Allahut ﷺ, kishte urdhëruar:

“*Silluni mirë me robërit!*” Grupi i ensarëve tek të cilët isha dërguar unë, për ta çuar në vend urdhrin e tij, më ushqenin me bukën e tyre nga mëngjesi deri në darkë, ndërsa vetë mjaftoheshin vetëm me hurma. Unë i turpëruar ia zgjasja bukën njërit prej tyre, ndërsa ai pa e prekur fare ma kthente përsëri mua.” (Hejthemi, VI, 86; Ibn Hisham, II, 288)

Gjithashtu Pejgamberi ﷺ, delegatët që vinin në Medine i shpërndante nëpër familjet e myslimanëve. Kështu ua krijonte mundësinë për ta parë jetesën islame në vendin e duhur. Sepse sado e pasur të jetë gjuha për të treguar bukuritë e Islamit, nuk mund ta zërë vendin e atij që e jeton atë.

Edukatori;

duhet ta çlirojë personin të cilin e edukon nga e keqja e dëshirave materiale-egoiste dhe ta edukojë atë shpirtërisht.

Sipas tregimit të Enesit ؓ: “Profeti ﷺ, kërkonte prej muhaxhirëve dhe ensarëve që të qëndronin menjëherë pas tij në namaz, me qëllim që të shikonin nga afër dhe të mësonin kushtet e namazit.” (Ibn Maxhe, Salat, 44)

Edhe në ditët e sotme mësuesit e kurseve të Kuranit duhet ta falin namazin së bashku me nxënësit e tyre; të mos mjaftohen vetëm me numërimin e farzeve dhe suneteve të abdestit, por të shkojnë tek çezma dhe t’ua shpjegojnë atë në praktikë. Në fakt ky është edukimi që mbetet në mendjen e nxënësit, në të njëjtën kohë edhe më ndikues, edhe më i kuptueshëm.

Jo vetëm namazi, por edhe sjelljet dhe morali duhet të mësohen në këtë formë;

U duhet thënë: “Hajde bir/bijë, aty është një fukara, t’i çojmë së bashku pak ushqim për të ngrënë.”

U duhet thënë: “Hajde të shkojmë së bashku të vizitojmë ndonjë të sëmurë dhe të përfitojmë prej tyre ndonjë lutje.” Gjërat që mësohen në këtë formë nuk dalin kurrë as nga mendja dhe as nga zemra.

SHENBULLI PRAKTIK

Njerëzimi ka nevojë për një kriter praktik. Ka nevojë për një karakter që ta shikojë dhe ta ndjekë si model. Për shkak të profecisë së tij, Pejgamberi ﷺ, është një shembull, një model praktik për të gjithë njerëzimin deri në Ditën e Kiametit... Për këtë arsye urdhëron dhe thotë:

“Kështu merret abdesti.

Kush i shton diçka tjetër ka bërë një vepër të keqe,
i ka kaluar kufijtë dhe ka bërë dëm (në fe).”

(Nesai, Taharet, 105)

“Faleni namazin ashtu sikurse më shikoni mua (duke e falur).” (Buhari, Ezan, 18)

Vjen një beduin tek i Dërguari i Allahut ﷺ dhe e pyet se si merret abdesti. I Dërguari i Allahut ﷺ, ia tregoi marrjen e abdestit duke i larë pjesët (e caktuara të trupit) nga tri herë, pastaj urdhëroi dhe tha:

“Kështu merret abdesti. Kush i shton diçka tjetër ka bërë një vepër të keqe, i ka kaluar kufijtë dhe ka bërë dëm (në fe).” (Nesai, Taharet, 105)

Gjatë kohës së Haxhit, shumë prej veprimeve i ka kryer hipur në deve, me qëllim që myslimanët ta shikonin më mirë dhe të mësonin rregullat e Haxhit. Dhe ka shtuar:

“O njerëz! Mësoni prej meje rregullat e kryerjes së Haxhit. Nuk e di, mbase pas këtij viti nuk do të kem mundësi për ta kryer më Haxhin.” (Ahmed, III, 318; Muslim, Haxh, 310)

Në këtë mënyrë (hipur në deve), ka treguar edhe mundësinë e kryerjes së tavafit në të ardhmen me mjete transporti për të sëmurët dhe të moshuarit që nuk kanë fuqi.

4. PËR FITIMI NGA MUNDËSITË DHE RASTET E VOLITSHME

Edukuesi i mirë nuk duhet të presë që mundësitë dhe rastet e volitshme t'i vijnë në dorë. Ai duhet të jetë gjithmonë në kërkim të shërbimit dhe ofrimit të mundësive.

Omeri ﷺ:

*“Nëse nuk jetoni ashtu sikurse besoni,
do filloni të besoni ashtu sikurse jetoni.”*

Pejgamberi ﷺ, është munduar për njëzet e tre vite që t'ua përcjellë njerëzve mesazhin e Zotit. Nuk tha kurrë “le të vijnë dhe t'ua tregoj”. E mori parasysh gurëzimin dhe shkoi në Taif. Në kthim e pa një skllav dhe menjëherë filloi t'i flasë për mesazhin hyjnor. Nuk i ka kaluar asnjë rast pa e shfrytëzuar.

Kushtet dhe zhvillimet e ndryshme krijonin nga njëherë mundësi shumë të përshtatshme për të dhënë ndonjë mesazh. I Dërguari i Allahut ﷺ, i shfrytëzonte shumë bukur këto raste.

Omer bin Hattabi , tregon kështu:

Njëherë sollën përpara Pejgamberit ﷺ, një grup njerëzish të zënë robër. Në mesin e tyre gjendej një grua, e cila, nga malli i madh që ndjente për fëmijën e saj, e shtrëngonte në kraharor dhe i jepte gjë çdo fëmije që takonte. (Duke treguar atë grua) Profeti ﷺ, pyeti të pranishmit:

“A mendoni se kjo grua do ta hidhte në zjarr fëmijën e saj?”

“Absolutisht jo, kurrë nuk e hedh” - u përgjigjëm. Atëherë Pejgamberi i mëshirës , urdhëroi dhe tha:

“Ja pra, Allahu i Lartësuar është më mëshirues për robërit e Tij sesa dashuria që ndjen kjo grua për fëmijën e saj.” (Buhari, 18; Muslim, Tevbe, 22)

Njëherë tjetër i Dërguari i Allahut ﷺ, e ka parë Ebu Hurejren duke mbjellë një fidan dhe e ka pyetur:

“Ebu Hurejre, çfarë po mbjell?” Ndërsa ai është përgjigjur:

“Unë jam vendstrehim për myslimanët.”

(Ebu Davud, Xhihad, 96/2647)

“Po mbjell një fidan për veten time.” Atëherë i Dërguari i Allahut ﷺ, e pyet:

“A dëshiron të të tregoj për një fidan më të mirë se ky?”

“Po, o i Dërguari i Allahut”, ia kthen Ebu Hurejre duke pritur me padurim se çfarë do t'i thotë.

Pejgamberi ﷺ, tha:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ
وَلِإِلَهِ إِلَهِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

“Thuaj ‘Subhanallahu vel hamdu lil-lahi, ve la ilahe il-lallahu, vallahu ekber’ Në këmbim të çdonjërës prej këtyre fjalëve mbillet një pemë për ty në Xhenet.” (Ibn Maxhe, Edeb, 56)

Pejgamberi ﷺ, madje edhe në shtratin e vdekjes, nuk e ka humbur rastin për t’ua komunikuar njerëzve rëndësinë e namazit dhe të drejtave të njeriut. (Bejhaki, Shuab, VII, 477)

Ajo që duhet pasur kujdes gjatë procesit të shfrytëzimit të momenteve të volitshme është mosrënia në pozicionin e “përfituesit, i cili shfrytëzon momentet e vështira të njerëzve për interesat e tij.” Për shembull, tentativat e misionarëve për të blerë besimin e njerëzve të prekur nga katastrofa të ndryshme në këmbim të ndihmave ushqimore apo parave, jo vetëm që nuk japin dobi, por ngjallin në të njëjtën kohë urrejtje dhe armiqësi. Myslimani ia zgjat krahun e mëshirës nevojtarit në formën e tij më natyrale. Këtë gjë nuk

“Nëse ruhesh nga haramet, bëhesh adhuruesi më i mirë i Zotit. Nëse je i kënaqur me atë që Zoti të ka caktuar (si pasuri), bëhesh njeriu më i pasur.”

(Tirmidhi, Zuhd, 2/2305)

e bën për të marrë ryshfet. Për ata që kuptojnë, kjo është paraqitja më e qartë e horizontit të mëshirës në aspektin e Islamit praktik. Në të njëjtën kohë, ta trajtosh një sjellje të tillë për të përfituar apo për të pritur mirënjohje prej dikujt, ajo kthehet në një qëndrim të pahijshëm dhe negativ.

5. MOSLËKUNDJA PËRBALLË TË DAVËRTETËS

I Dërguari i Allahut ﷺ, ishte tejet falës, i dashur, i butë dhe tolerant. Por kjo tolerancë e tij nuk përfshinte kurrsesi kompromise apo lëshime sado të vogla qofshin në lidhje me tema të veçanta, si ajo e besimit, e adhurimeve apo e haremeve (ndalesave). E drejta e Zotit për të qëndronte mbi çdo gjë tjetër.

Delegatët e fisit Thakif në Taif, pasi ranë dakord me Pejgamberin ﷺ dhe nënshkruan marrveshjen e paqes mes tyre, i kërkuan atij që t'ua lejonte ta mbanin dhe të mos e shkatërronin për tre vite idhullin e quajtur Lat. Pejgamberi ﷺ, nuk pranoi asnjërën nga kërkesat e tyre për të vonuar thyerjen e idhullit. (Ibn Hisham, IV, 197; Vakidi, III, 967-968)

MOS-HESHTJA PËRBALLË SË DAVËRTETËS

Profeti ﷺ edhe heshtjen e cilësonte si dispozitë të fesë. Sepse ishte e pamundur që Pejgamberi ﷺ, të shikonte një gabim dhe të mos ndërhynte.

Omeri رضي الله عنه:

"Ji i fortë pa treguar dhunë,
Sillu i butë pa treguar dobësi."

Me fjalën Ikrar; përfshihen të gjitha ato vepra, veprime apo fjalë të thëna në prezencën e Profetit ﷺ, ose fjalët dhe veprat e bëra në mungesën e prezencës së tij, por të dëgjua dhe të studiuara më vonë dhe të pranuar në heshtje pa i refuzuar ato. Kjo heshtje tregon se fjala e thënë apo vepra e kryer është e lejueshme dhe e përshtatshme me parimet fetare. Sepse qëndrimi në heshtje i një peygamberi përballë një të pavërtete apo diçkaje që bie ndesh me parimet e Islamit është e papranueshme. Ky veprim quhet ndryshe ‘sunet takriri’ (suneti i miratimit në heshtje).

Kësaj teme mund t’i bashkëngjitet edhe rasti i një grupi fëmijësh akoma pa arritur në moshën e pubertetit, të cilët po luanin brenda xhamisë me heshta (lodra) të shkurtra, ndërsa Pejgamberi ﷺ, nuk u ka bërë zë.

Gjithashtu një shembull i tillë është edhe rasti i personit i cili nuk kishte pasur ujë dhe e kishte falur namazin me tejmum (pastrim formal me dhé) dhe pasi e kishte falur namazin kishte gjetur ujë, por namazin nuk e kishte rifalur; ndërsa Pejgamberi ﷺ, nuk kishte thënë asgjë. Heshtja e Pejgamberit ﷺ, përballë këtyre sjelljeve tregon miratimin e tyre nga ana e tij.

Edhe elita e edukuesve duhet të ndërhyjë menjëherë kur të shikojë ndonjë gabim gjatë procesit edukativ me nxënësit. Sepse Ebu Ali ed-Dekkak thotë kështu:

“Ai që hesht aty ku e vërteta ka vendin për t’u thënë, i ngjan djallit pa gjuhë.”

“Sillu mirë me komshiun, që të bëhesh besimtar (i përkryer). Atë që dëshiron për vete dëshiroje edhe për tjetrin, që të bëhesh mysliman (i përkryer).”

(Timridhi, Zuhd, 2/2305)

Por është e nevojshme të përvetësohet mirë forma e shprehjes së gabimit, koha, niveli dhe kufijtë e tij. Duhet gjetur rruga më e mirë për të ndrequr gabimin dhe jo të kthehesh në shkak për përshkallëzimin e ofendimeve.

ZEMËRIMI PËR TË VËRTETËN KUR ÇËSHTJA ËSHTË E RËNDËSISHME

Pejgamberi ﷺ, gjatë jetës së tij ishte tejet i qetë. Sa herë që i bëhej ndonjë padrejtësi, zgjidhte gjithmonë rrugën e faljes. Por kur bëhej fjalë për ndonjë padrejtësi ndaj masës në përgjithësi, në ball i shfaqej një damar zemërimi dhe vazhdonte të ishte i zemëruar derisa t'ia kthente të drejtën atij që i ishte bërë padrejtësi.

Kur bëhej dëshmitar i ndonjë gabimi në çështjet e rëndësishme të besimit apo largimit nga haramet, sikurse është çështja e imanit (besimit), ndodhte që për të treguar pasojat e asaj çështjeje të paralajmëronte me dënim prej të Madhit Zot. Porse qortimi dhe zemërimi ishin pjesë e mëshirës dhe si qëllim kishte shpëtimin e umetit të tij.

Transmetohet nga Ebu Hurejre رضي الله عنه:

Njëherë kur po diskutonim në lidhje me kaderin (caktimin e Zotit), pranë nesh erdhi Profeti ﷺ. Kur dëgjoi se për çfarë po flisnim, u zemërua aq shumë, saqë fytyra e skuqur nga zemërimi i ngjante kokrrave të kuqe të shegës. Pastaj na tha me qortim:

Mevlana thotë:

"Nxitimi është dëmshëm. Atë që dëshiron prefero ta bësh ngadalë dhe në formën më të mirë. Mos harro se Allahu i Plotfuqishëm nuk ngutet, e përsos njeriun dalëngadalë për dyzet vite të plota."

“Për këtë jeni urdhëruar, apo unë jam dërguar tek ju për këtë gjë?! Ta dini se popujt përpara jush janë shkatërruar si pasojë e përçarjes në lidhje me pejgamberët e tyre dhe për shkak të debateve të shumta në fe.” (Tirmidhi, Kader, 1/2134; Ibnu Maxhe, Mukaddime, 10)

I gjithë ky zemërim i Pejgamberit ﷺ, kishte si qëllim mbrojtjen e shokëve të tij prej një rreziku shumë të madh.

Ashtu edhe edukuesit (apo thirrësit në fe), me kusht që në përgjithësi në paraqitjen e tyre të mbi-zotërojnë buzëqeshja; herë-herë mund të përdorin edhe metodën e reagimit me zemërim, me qëllim që të theksohen pasojat në lidhje me ndonjë çështje të veçantë që mund të shfaqet, por pa kaluar kurrsesi në arrogancë apo dhunë dhe duke mos e bërë kurrsesi pjesë të zemërimit “unin” apo egoizmin e tyre.

NDËRHËRJA E MENJËHERSHME DHE PRAKTIKE

I Dërguari i Allahut ﷺ, në rolin e kryetarit të shtetit është dashur të marrë shpesh edhe vendime praktike në çështje të rëndësishme, siç ishin për shembull shkatërrimi i idhujve apo fushatat ushtarake kundër fiseve të cilët provokonin procesin e Islamit. Madje ka pasur raste, kur nuk është mjaftuar vetëm me fjalë apo paralajmërime, por ka ndërhyrë drejtpërsëdrejti edhe vetë.

Erdhi një grup njerëzish tek Profeti ﷺ. Ai dëgjoji se në mesin e tyre ishte një person të cilin e thërrisnin

Mevlana thotë:

“Nga pema e mirë del dega e mirë.”

“Abdulhaxher”, domethënë “Robi i gurit”. Kur e pyeti se si quhej, ai tha:

“Abdulhaxher”. Atëherë Pejgamberi ﷺ, i tha:

“Jo, ti je *“Abdullah”* (rob i Zotit)! (Buhari, Edebul-Mufred, Hadith nr: 812)

Sipas transmetimit të Ibn Abbasit رضي الله عنه, i Dërguari i Allahut ﷻ, pa në dorën e dikujt një unazë floriri. Ia nxori menjëherë prej gishtit dhe e hodhi, pastaj tha;

“*Dikush nga ju e merr një pjesë zjarri dhe e vendos në dorë!*” Pasi u largua Profeti ﷺ, i thanë personit:

“Merre unazën dhe shfrytëzoje (në forma të tjera). Ai u përgjigj:

“Jo! Për Zotin kurrë nuk do ta marr, atë e hodhi i Dërguari i Allahut.” (Muslim, Libas, 52)

Ndërhyrja praktike (fizike) dhe e menjëhershme në mes prindit dhe fëmijës është më se normale. Sepse prindërit janë përgjegjësit e parë në lidhje me edukimin e fëmijëve. Ndërsa në raportin mësues-nxënës, nëse nuk është realizuar akoma niveli i domosdoshëm i sinqeritetit, bindjes dhe përkushtimit për një ndërhyrje aktuale, atëherë do të ishte më e drejtë të mjaftohej vetëm me paralajmërim verbal.

PRIORITET: NDALIMI I TË PAVËRTETËS

Në rregullat e shpjegimit të bazave islame pikë-sëpari radhitet fshirja e të pavërtetave, pastaj vendosja e të vërtetës.

Mevlana thotë:

Sa do i ngurtë të jesh, si gur e si mermer
Një usta zemre gjej, margaritar të të bëjë.

Edhe kuptimi i kelime-i tevhid-it është kështu.

“La ilahe” (nuk ka zot), pastrohet zemra nga të pavërtetat, “il-lAllah” (përveç Allahut) dhe pastaj vendosen në zemër themelet e bukurisë dhe dashurisë së Allahut ﷻ.

Për këtë arsyer, Pejgamberi ﷺ, nuk bënte asnjë lëshim sa i përket çështjeve të imanit (besimit).

Sepse Islami urdhëron në tevhid (monoteizëm). Ndërsa tevhidi nuk pranon partner (ortak). Sepse partneritet do të thotë dobësi. Ndërsa i Madhi Zot është Muteal (i pa të meta)... apo siç shprehet në njëren prej cilësive të Tij “Muhalefetun li'l-havadith (është i pastër nga përngjashmëria me krijesat).

Pejgamberi ﷺ, është munduar të shkulë edhe rrënjët e ideve të prapambetura të cilat ekzistonin prej kohës para-islamike.

Për shembull në ditën kur Pejgamberit ﷺ, i vdiq djali Ibrahim, ndodhi eklipsi i diellit. Disa nga sahabët (shokët e tij) thanë:

“Ndodhi eklipsi i diellit për shkak të vdekjes së Ibrahimit, djalit të Pejgamberit ﷺ.”

I Dërguari i Allahut ﷺ, i pakënaqur me fjalët e shokëve të tij urdhëroi dhe tha:

“Eklipsi i diellit dhe eklipsi i hënës nuk ndodhin me rastin e vdekjes apo lindjes së dikujt. (Por) ato janë argumente të ekzistencës së Allahut.” (Muslim, Kusuf, 29)

“Krahas farzeve (obligimeve), kryeni punë të mira sa të mundeni. Sepse më e mira e punëve është ajo e vazhdueshmja, edhe pse është e vogël.”

(Ibn Maxhe, Zuhd, 28)

Një tjetër besim i gabuar të cilin Pejgamberi ﷺ, e ka ndryshuar ishte edhe besimi se disa njerëz dinë të fshehtat. Nëna e besimtarëve, Aishja ؓ, tregon kështu:

Disa njerëz e pyetën të Dërguarin e Allahut ﷺ, në lidhje me profecitë e magjistarëve.

I Dërguari i Allahut ﷺ, u përgjigj:

“Ato çka thuhen nuk kanë asgjë të vërtetë.”

Atëherë i thanë:

“O i Dërguari i Allahut! Por disa ngjarje për të cilat ata po na njoftojnë po ndodhin vërtet.”

Ndërsa Pejgamberi ﷺ, ua ktheu kështu:

“Njoftimet e tilla (aq sa engjëjt lejojnë) janë të vërteta. Një xhind ato i dëgjon (i vjedh) prej engjëjve dhe ia thotë në vesh mikut të tij magjistar. Ndërsa magjistarët, një të vërtetë e përziejnë me njëqind gënjeshtër (dhe ua paraqesin njerëzve).” (Buhari, Tib, 46; Muslim, Selam 122, 123)

Edhe edukuesit sot; duhet të paraqesin një qëndrim të qartë kundrejt besimeve të prishura, besëtytnive dhe animeve të zemrës nga ato çka e dëmtojnë besimin.

Një pranim i rremë, mund të bëhet shkak për ta penguar ecurinë përpara të nxënësit. Nëse një i ri këmbëngul duke thënë se “unë nuk mësoj dot përmendsh”, përderisa prej zemrës së tij nuk fshihet ky pranim negativ, ai nuk do ta mësojë dot mësimin përmendsh. Gjithashtu, një nxënës i cili ndodhet nën presionin e cytjeve mendore, nuk do ta gjejë dot qetësinë në ibadet (adhurim).

**“Mos qesh shumë!
Sepse e qeshura e tepruar e vret zemrën”**
(Tirmidhi, Zuhd, 2/2305)

NDRYSHIMI ME ALTERNATIVA

Gjithashtu prej principeve të Islamit është se; kur dëshiron të fshijë të pavërtetën, të gabuarën dhe negativën, sjell në vendin e tyre të pastrën, të lejuarën (hallallin) dhe të drejtën.

Zinaja (imoraliteti) është ndaluar, por martesë është nxitur dhe lehtësuar.

Kamata (paraja me interes) është ndaluar, por tregtia reciproke është lejuar (hallall).

Pejgamberi ﷺ, kur ka ndryshuar festat pagane (paraislame), i ka zëvendësuar ato me të njëjtin numër festash islame. Nga Enesi ؓ, transmetohet:

“Kur i Dërguari i Allahut ﷺ, erdhi në Medinë, medinasit i kishin dy ditë (festash). Në ato ditë kërcenin dhe dëfreheshin. Ai ﷺ, i pyeti:

“Çfarë kuptimi kanë këto dy ditë?” Ata u përgjigjën:

“Ne në kohën e injorancës (paraislame) argëtoheshim në këto dy ditë.” Atëherë i Dërguari i Allahut urdhëroi dhe tha:

“Allahu i ndryshoi këto dy festa tuajat me dy ditë të tjera më të hajrit: Bajramin e Ramazanit dhe Bajramin e Kurbanit.” (Ebu Davud, Salat 239; Nesai, Ijdejn, 1)

Kjo metodë paraqet rëndësi të madhe sidomos në edukimin e fëmijëve në moshë të vogël. Ata, të motivuar nga kureshtja, entuziazmi dhe energjia fëmimore, e kanë

Edhe sikur të bëheshit si harku (të kërrusur) në namaz dhe si gozhda (të ngulitur) në agjërime, nëse nuk largoheni nga harami dhe gjërat e dyshimit, Allahu nuk do t'i pranojë ato adhurime.”

(Abdullah bin Omer r.a.)

të vështirë t'u binden sugjerimeve të formës së vetme “mos e bëj”. Të komunikosh me ta duke sugjeruar alternativa të formës “bëje kështu” është gjithmonë një mënyrë më efektive. Në psikologjinë e sotme është vërtetuar se njerëzit në përgjithësi pranojnë më lehtë sugjerimet pozitive në vend të atyre negative, megjithëse në thelb të dyja format përmbajnë të njëjtin kuptim.

Shembuj të tillë gjejmë edhe në jetën e Pejgamberit, shembullit më të mirë njerëzor:

Râfi bin Amr ﷺ, tregon:

Kur isha fëmijë, gjuaja me gurë hurmat e ensarëve (medinasve). Për këtë arsye, më morën dhe më dërguan tek Pejgamberi i Allahut ﷺ.

I Dërguari i Allahut ﷺ, më pyeti;

“O vogëlush! Përse i gjuan me gurë pemët e hurmave?” Ndërsa unë i thashë:

“O i Dërguari i Allahut ﷺ! (Kisha uri prandaj) i godita që të ha prej tyre.”

Atëherë Pejgamberi ﷺ duke më përkëdhelur kokën urdhëroi dhe tha;

“Mos i gjuaj më! Merr prej kokrrave të rëna përreth dhe ha prej tyre! Më pas u lut për mua duke thënë:

“O Zoti im! Ushqeje atë!” (Ebu Davud, Xhihad, 85/2622)

Prej përfitimeve të dynjasë tri gjëra mbesin të përjetshme:
“Shoqëria e sinqertë, kënaqësia e përfituar prej Kuranit,
përmendja e Zotit në vetmi.”

(Malik ibn Dinar)

URDHËRIMI NË TËRËSI DHE NDALIMI NË TËRËSI /TOLERIMI I PAPANUAR

Islami i shpjegon njerëzimit bazat e lumturisë në të dy botët dhe nuk lejon asnjë devijim, shfrytëzim apo prishje të këtyre rregullave; kur e ndalon diçka, e ndalon të voglën dhe të madhen e saj dhe i mbyll portat që të shpien në të kundërtën. Për shembull si pak si shumë, alkooli është haram. Në fakt pak alkool nuk të deh, por të tolerosh pak prej tij do të thotë të lësh një derë të hapur. Gjithashtu edhe kamata (fitimi me interes) është haram, si pak si shumë qoftë ajo. Zinjaja (imoraliteti) është haram, dhe të gjitha rrugët që të çojnë në imoralitet janë të ndaluara. Prodhimi i alkoolit, transportimi, shitja, madje edhe ndërmjetësimi për ta shitur atë është haram. Në rregullat e jurisprudence islame gjejmë këto nene:

“Nëse diçka është e ndaluar për t’u marrë, është e ndaluar edhe për t’u dhënë.”

“Është e ndaluar, madje edhe ta kërkosh, diçka që është e ndaluar të prodhohet.”

Në përputhje me këtë princip, Pejgamberi ﷺ, kur ka ndaluar diçka ose kur ka lejuar një tjetër, këtë e ka bërë të prerë. Edhe nëse ka pasur ndonjë rast të veçantë, ligji nuk është ndikuar prej këtyre përjashtimeve. Sepse grupime të tilla e dobësojnë ndikimin e ligjit. Lihet kështu një derë e hapur. Ai që i njeh të gjitha rregullat (ligjet) fetare; i njeh edhe rastet kur mund të bëhen përjashtime, por gjithsesi theksi i fjalës mbetet i pandryshuar. Zoti ynë urdhëron dhe thotë:

*“Lajmëroji robërit e Mi (o Muhamed) se,
vërtet, Unë jam Falësi i madh, Mëshirëploti, dhe se dënimi
Im është vërtetë dënim i dhembshëm.”*

(Hixhr, 50-49)

“Çfarëdo që t’ju japë i Dërguari, merreni atë, e çfarëdo që t’ju ndalojë, hiqni dorë prej saj.” (Hashr, 7)

Edhe sahabët e nderuar, kur urdhëroheshin për të bërë diçka, e realizonin atë me të gjitha detajet e saj, ndërsa kur ndaloheshin për të bërë diçka, largoheshin plotësisht prej saj. Për ta nuk ishte një temë preokupimi grupimi i këtyre urdhrave apo ndalesave dhe as që shqetësoheshin me pyetje të tilla, si për shembull “cilin (urdhër) duhet ta bëjmë?” apo “cili urdhër bën edhe të lihet?”

Për këtë arsye i Dërguari i Allahut ﷺ, kur urdhëronte për diçka, përdorte shprehje të drejtpërdrejta dhe të prera, me qëllim që njerëzit ta kryejnë të tërën dhe kështu të fitojnë kënaqësinë e Zotit. Për shembull, urdhëron dhe thotë:

“Kush e braktis namazin, kalon në mosbesim (kufër).” (Tirmidhi, Iman, 9/2621; Ahmed, V, 355)

Nuk ka thënë, për shembull: “Kush e braktis namazin, ka kryer një vepër të mosbesimtarëve”, ose “Kush e shikon braktisjen e namazit si të lejuar, ka hyrë në mosbesim”, apo “Kush e braktis namazin është afruar në mosbesim.” Nëse do të përdorte shprehje të tilla, atëherë qëllimi i “mbrojtjes në maksimum të namazit” nuk do të realizohej. Dhe si arsyetim i këtyre shprehjeve, namazi nuk do të falej rregullisht. Për këtë arsye, dijetarët e Islamit nuk e kanë parë si të drejtë komentimin në forma të ndryshme të këtij hadithi.

Si konkluzion, i Dërguari i Allahut ﷺ, kur i ur-

Hasan el-Basri thotë:

“O njerëz! Nuk frikësohem ngaqë lutjet tuaja nuk do të pranohen. Por i frikësohem (një kohe) kur nuk do të luteni më!”

dhëronte umetit të tij diçka, dukej sikur dëshironte prej tyre që të harxhonin të gjitha energjitë dhe mundësitë në mënyrë që ai urdhër të zbatohet me përpikëri, pa lënë pas asnjë detaj apo të metë. Kështu ndodhte edhe kur ndalonte diçka. Për këtë arsye, kur merrte besën e njerëzve që hynin në Islam u thoshte “me gjithë fuqinë tuaj” (premtori se do t’i zbatoni rregullat e Islamit).

(Keshmiri, Fejzul-Bari fi sherhi Sahihil-Buhari, I, 280)

Nga ana tjetër, duke u nisur nga këta shembuj, nuk është e drejtë që të kalohet në tekfir (duke akuzuar njerëzit me dalje nga feja për shkak të lënies së rregullave fetare).

Edukuesit duhet ta ushtrojnë këtë metodë veçanërisht në mësimin e Fikhut. Duke pasur parasysh se veprat të cilat Islami i kërkon nga ne, mbartin dispozita të ndryshme, si për shembull; farz, vaxhib, sunet, mendub, mustehab etj., atëherë kërkohet që këto adhurime të mësohen nën metodën e shpjegimit se në mes tyre ekziston vetëm një ndryshim teknik.

Gjithashtu, kur bëhet ndonjë pyetje fetare, atëherë ajo duhet shpjeguar sipas nevojës së pyetësit; dhe nuk duhen ofruar mendime të cilat krijojnë konfuzione, cytje mendore, apo provokime të egoizmit.

BINDJA ME ANË TË SHPJEGIMEVE LOGJIKE

Kurani Famëlartë ofron vazhdimisht shembuj për të zhvilluar meditimin dhe nxit në përdorimin e logjikës.

Ebu Bekri ﷺ:

Dynjaja është pazari i besimtarit;
nata dhe dita janë kapitali i tij; punët e mira janë malli
për tregti; xheneti është fitimi;
ndërsa xhehenemi është humbja."

Kurani i drejtohet asaj që quhet “kuvve-i akljije” forcës së logjikës së njeriut dhe paraqet argumente mendore dhe logjike në lidhje me temat e ndryshme të besimit, sikurse janë: tevhid, hashr, nubuvvet etj. Gjithashtu ofron përgjigje edhe kundërshtimeve të politeistëve dhe ateistëve:

“Sikur në qiej dhe në Tokë të kishte zota të tjerë, përveç Allahut, si qiejt, ashtu edhe Toka do të shkatërroheshin. Qoftë i lavdëruar Allahu, Zoti i Fronit dhe lartësuar mbi çka ia veshin Atij.” (Enbija, 22)

Edhe Pejgamberi ﷺ, ka përdorur shpjegimet logjike për t’ua mësuar njerëzve të vërtetat e fesë.

Transmetohet nga Ebu Rezin el-Ukajli: E pyeta një ditë Pejgamberin ﷺ:

“O i Dërguari i Allahut! Si i ringjall Zoti krijesat sërish? Cili është shembulli i saj në këtë botë?”

Pejgamberi ﷺ, tha;

“A nuk ke kaluar ndonjëherë nga lugina, në të cilën banojnë njerëzit, në stinën e thatësirës? Po njëherë tjetër, a nuk ke kaluar në kohën e pranverës kur të dyja anët e luginës janë plot të gjelbëruara?”

Kur unë iu përgjigja;

“Po, patjetër”, atëherë Profeti ﷺ, tha:

“Ja ky është argumenti sesi Allahu krijon sërish. Allahu do t’i ringjallë kështu të vdekurit!” (Ahmed, IV, 11)

Një djalosh vjen tek Pejgamberi ﷺ dhe i kërkon

Omer ibn Abdulaziz ka thënë:

“Përgatiteni vetveten tuaj për atje ku ju dëshironi të shkoni në Ditën e Kiametit.”

leje që të bëjë zina (imoralitet). Pejgamberi ﷺ, e pyet nëse e dëshironte apo jo një gjë të tillë edhe për farefisnin e tij. Djali përgjigjet:

“Allahu më bëftë kurban në rrugën tënde, jo për Zotin, nuk e dëshiroj o i Dërguari i Zotit!” Atëherë Pejgamberi ﷺ, urdhëron dhe thotë:

“As njerëzit e tjerë nuk e dëshirojnë një gjë të tillë.”

Pastaj i Dërguari i Allahut ﷺ, e vendosi dorën e tij të bekuar mbi djaloshin dhe u lut:

“O Zoti im, falja gjynahet, pastroja zemrën dhe ruaja nderin (ruaje nga imoraliteti)!” Pas asaj dite djaloshi kurrë nuk e poshtëroi më vetveten me një gjë të tillë.” (Ahmed, V, 256-257; Hejthemi, I, 129)

Transmetohet nga Ibn Abbasi ؓ:

Erdhi një person tek i Dërguari i Allahut ﷺ dhe i tha:

“O i Dërguari i Allahut! Nëna më vdiq dhe ka lënë një muaj agjërim mangët. A ta shlyej unë borxhin në emër të saj?” Pejgamberi ﷺ, e pyeti:

“Nëse nëna jote do të kishte lënë ndonjë borxh me pasuri, a do ta paguaje menjëherë borxhin e saj?”

“Po, do ta paguaja!” u përgjigj ai. Atëherë i Dërguari i Allahut ﷺ, i tha:

“Borxhi i Zotit është më i denjë për t’u paguar!”

(Muslim, Sijam, 155)

Sipas një transmetimi tjetër, i Profeti ﷺ pyeti:

Mevlana ka thënë:

Sado i pasur të jesh, do të hash aq sa ke mundësi të hash.

Nëse e zhyt në det enën, do të marrë aq ujë sa mundet, pjesa tjetër mbetet.”

“Nëse nëna jote do të kishte ndonjë borxh dhe ti do ta paguaje, ky borxh a do të ishte paguar në emër të saj? Ai i tha:

“Po”, atëherë Pejgamberi ﷺ, i tha:

“Atëherë agjëro për nënën tënde!” (Muslim, Sijam, 156)

Ajo çka edukuesi sot përfiton nga këta shembuj është se ai duhet të sjellë gjithashtu edhe shembuj nga ngjarje të reja për t’ia paraqitur mendjes dhe logjikës të vërtetat e fesë. Në fenë tonë nuk ekziston asnjë njohuri e cila të jetë në kontradiktë me logjikën dhe mendjen e shëndoshë. Po ashtu, edukuesi duhet të dijë se si t’i bindë me anë të logjikës edhe mendjet e gjendura nën presionin e cytjeve (vesvese) apo dyshimeve.

6. INTERESIMI I VEÇANTË

Çdo gjë është krijuar për njeriun. Për këtë shkak, njeriu duhet të jetë i vetëdijshëm se është lartësuar mbi të gjitha krijesat e tjera, sendet, bimët, kafshët, me cilësinë e tij njerëzore. Prandaj njeriu duhet t’i kushtojë rëndësi dhe kujdes gjithçkaje mbi të cilën është zgjedhur dhe dalluar.

Veçanërisht; atyre të cilët e ka si obligim t’i edukojë, fëmijët, nxënësit, brezat e ardhshëm dhe gjithë njerëzimin...

Pejgamberi ﷺ u kushtonte rëndësi edhe sendeve. Thoshte: “Uhudi (mali Uhud) na do, edhe ne e duam Uhudin.”

“Ne; merrnim prej të Dërguarit të Allahut ﷺ, dhjetë ajete, pa i mësuar dhe vënë në praktikë njohuritë e tyre, nuk kalonim në dhjetë ajetet e tjera.”

(Ahmed, V, 410)

I kushtonte rëndësi bimësisë: Trungu i hurmës rënkonte kur ishte larg tij.

Kafshëve... Deveja ishte ankuar tek ai ❸, për shkak të barrës së rëndë.

Njerëzve të shtypur... Nevojtarëve... Të varfërve... Jetimëve dhe të pastrehëve... I Dërguari i Zotit ❸, e hapi zemrën për të gjithë me paraqitjen e tij mëshirë për të gjithë botët. Dhe si këmbim i këtij kujdesi lindi edhe dashuria.

LIGJI TËRHEQËS (LIGJI I GRAVITETIT)

E kam dëgjuar në një seminar një botanist i cili thoshte:

“Kur një kopshtar merr kosën dhe fillon të presë barin, bima rrit vigjilencën aktivitetin e saj për t’u mbrojtur.

Është provuar edhe një eksperiment tjetër. Një botanist merr tri vazo në të njëjtën madhësi, i vendos në pozicione të barabarta dhe në një hapësirë drite të njëjtë, pastaj i ujit gjithashtu me një sasi të njëjtë uji. Por, ndërsa ujit të parën, asaj nuk i kushton rëndësi, madje e shikon me urrejtje dhe inat. Me të dytën sillet pak më mirë. Ndërsa të tretën e ujit i buzëqeshur dhe duke e përkëdhelur. Përfundimi; bima së cilës i kushtohet më shumë rëndësi rritet më shpejt. Tjetra mesatarisht, ndërsa e treta rritet e lodhur.

Këtë eksperiment e provon edhe me fjalë; njëres i

Pejgamberi ❸, pishtari ndriçues për gjithë botën urdhëron dhe thotë: “Mua më ka edukuar në mënyrën më të përsosur Zoti im.”

flet fjalë të bukura, ndërsa tjetrës fjalë të këqija. Bima së cilës i fliten fjalë të këqija nuk rritet, mbetet e shkurtër, pastaj thahet.

Këtë provë e ka bërë edhe një nxënësi ynë në kursin e Kuranit. Njëerës pres vazove i lexon vazhdimisht Kuran dhe shkruan në të fjalë të bukura dhe disa prej emrave të Zotit. Ndërsa në vazon tjetër vendos një radio me muzikë pop dhe shkruan në të fjalë të këqija dhe të pështira.

Lulja e cila dëgjon Kuran rritet, ndërsa tjetra mbetet e vogël, madje vyshket. Të njëjtën gjë e provon me dy kavanoza me oriz. Në të parin orizi shkëlqen, ndërsa i dyti nxihet dhe bëhet sterrë.

Domethënë, rëndësia dhe interesimi bëjnë që diçka të zhvillohet, të rritet dhe të përsoset. Madje edhe bimësia ka nevojë për rëndësi dhe interesim, ka nevojë për diçka shpirtërore.

Kështu që, nëse një mësues apo edukues zotëron rëndësinë dhe interesimin dhe kjo transmetohet edhe tek nxënësi, atëherë nuk ka dyshim se nxënësi do të marrë formën e mësuesit të tij. Patjetër që kjo kërkon sinqeritet, devotshmëri, punë dhe përpjekje. Kërkon durim kundrejt vështirësive, rezistencë përballë problemeve.

SI PRIND

Njëherë Pejgamberi ﷺ, u ka thënë shokëve të tij:

“Është e vërtetë se unë jam në gradën e baballarëve

Edukimi është arti i zhvillimit njerëzor. Ndërsa njerëzit janë vepra arti të formave të ndryshme, ku mbi çdonjërin prej tyre Allahu i Lartësuar ka pasqyruar talentin e Tij hyjnor. Çdo njeri është ndryshe nga tjetri ashtu sikurse janë shenjat e gishtërinjve.

Prandaj gjatë edukimit është mjaft e rëndësishme që nxënësi të njihet në formën më të mirë të mundshme.

tuaj; ju edukoj, ju këshilloj dhe ju mësoj njohuritë për të cilat keni nevojë...” (Ebu Davud, Taharet, 4)

Nëse edukuesi e shikon veten në pozicionin e nëpunësit i cili merret vetëm me shënimin e mungesave në regjistër apo llogaritjen e orëve të punës për punëtorët, atëherë ai nuk ofron asnjë përfitim. Në mes mësuesit dhe nxënësit duhet ndërtuar një komunikim mjaft i ngrohtë dhe jo thjeshte një kontakt detyrimesh dhe rolesh.

RËNDËSI DHE AFRIMITET TË VEÇANTË

Feja jetohet me dashuri. Ndërsa ajo që e mban këtë dashuri të gjallë është njohja dhe rëndësia që i jepet asaj.

I Dërguari i Allahut ﷺ, u kushtonte rëndësi të veçantë shokëve të tij; nganjëherë ua merrte dorën dhe e vendoste mbi dorën e tij, nganjëherë ua shtrëngonte supet; ky respekt i veçantë bëhej shkak që zemrat e sahabëve të nderuar të entuziazmoheshin dhe të mbusheshin me dashuri.

Për shembull, i Dërguari i Allahut ﷺ, kur po e dërgonte nipin e tij Aliun ؑ, në Jemen si gjykatës, vuri re se ai ishte shumë i preokupuar për shkak të përgjegjësisë që mbarte kjo detyrë; atëherë i vendosi dorën në gjoks dhe bëri këtë lutje:

“O Zoti im! Udhëzoje zemrën e tij nga e drejta, forcoje gjuhën e tij në të vërtetën!”

Mevlana ka thënë:

*“Le të dish sa të duash, ato që thua,
janë aq sa personi përballë kupton.”*

Aliu ﷺ, tregon se:

“Pas kësaj lutjeje, nuk kam hezituar asnjëherë për të dhënë gjykimin tim në mes dy personave.” (Ibn Maxhem Ahkam, 1)

Abdullah ibn Mes'udi ﷺ, transmeton:

“I Dërguari i Allahut ﷺ, ma mësoi teshehhudin (duanë e ettehijjatu) sikur po më mësonte një sure nga Kurani, ndërkohë që duart e mia ndodheshin në mes të duarve të tij.”

Transmetohet nga Abdullah ibn Omeri ﷺ:

I Dërguari i Allahut ﷺ, më kapi një ditë për supesh dhe më tha:

“Sillu në dynja sikur të ishe i huaj ose udhëtar. Numëroje veten tënde prej banorëve të varrit!” (Buhari, Rikak, 3)

Nga këto transmetime kuptojmë se sa i rëndësishëm është interesimi i veçantë në mes mësuesit dhe nxënësit dhe se si ky interesim bëhet shkak për prodhimin e një energjie të pafundme pozitive.

Ebu Hurejre ﷺ, tregon:

Një ditë i Dërguari i Allahut ﷺ, u drejtohet shokëve:

“Kush do t'i marrë prej meje këto pesë fjalë dhe t'i zbatojë ato ose t'ua mësojë atyre që do t'i zbatojnë ato?” Unë u hodha menjëherë dhe i thashë:

“Unë, o i Dërguari i Allahut!” Pejgamberi ﷺ, më

“Ruajuni intuitës së besimtarit!
Sepse ai shikon me dritën e Zotit.”
(Tirmidhi, Tefsir, 15/3127)

kapi për dore dhe më numëroi këto pesë gjëra:

1. *“Ruaju prej haramëve, do të bëhesh prej adhuruesve më të mirë të Allahut.*

2. *Nëse tregohesh i kënaqur me atë çka të ka caktuar Allahu, do të bëhesh më i pasuri i njerëzve.*

3. *Sillu mirë me komshiun (ndihmoje atë), që të bëhesh një besimtar (i përkryer).*

4. *Dëshiro për tjetrin atë çka dëshiron për veten tënde, që të bëhesh një mysliman (i përkryer).*

5. *Mos qesh shumë! Sepse e qeshura e tepruar e vret zemrën.”* (Tirmidhi, Zuhd, 2/2305; Ibnu Maxhe, Zuhd, 24)

Transmetohet nga Enesi رضي الله عنه:

Erdhi një grup nga populli i Jemenit tek i Dërguari i Allahut ﷺ dhe i thanë:

“Dërgo dikë me ne që të na e mësojë Islamin dhe Sunetin (tradi tën profetike)!”

I Dërguari i Allahut ﷺ, e kapi për dore Ebu Ubejde ibn Xherr-rrahin dhe tha:

“Ky është personi i besueshëm i këtij umeti.”, pastaj e dërgoi atë së bashku me jemenasit. (Muslim, Fedailus-Sahabe, 54; Ahmed, III, 146)

Ashtu edhe edukuesit e sotëm, të cilët ndjekin metodën e të Dërguarit të Zotit ﷺ, duhet t’u kushtojnë më shumë interes të veçantë nxënësve me aftësi të zhvilluara dhe t’i aktivizojnë më shumë ata.

“O Ibn Abbas, mos u fol njerëzve me fjalë të cilat nuk i kuptojnë dot. Sepse nëse vepron ashtu bëhesh shkak që ata të bien në konfuzione.”

(Dejlemi, V, 359)

VLERËSIMI ME FJALË

Edhe vlerësimi me fjalë duhet të përfshihet në atë çka e cilësuam si interesim i veçantë.

Shokët e Pejgamberit ﷺ, kur dëshironin qoftë edhe diçka të vogël prej tij, në fillim shtonin;

“Nëna dhe babai im të qofshin falë, o i Dërguari i Allahut!” Andaj edhe Pejgamberi ﷺ, i vlerësonte shokët e tij të edukuar me nivele të larta morale.

Ja një shembull i veçantë:

Sa'd ibn Ebi Vekkas ؓ, i gjendur në luftë pranë të Dërguarit të Allahut ﷺ, vazhdonte të gjuante me shigjeta pandërprerë kundër politeistëve. Ndërsa Pejgamberi ﷺ, i thoshte:

“Gjuaj o Sa'd! Nëna dhe babai im të qofshin falë!” Për këtë rast Aliu ؓ, i cili ishte prezent kishte thënë:

“Unë nuk e kam dëgjuar për askënd tjetër përveç Sa'dit që i Dërguari i Allahut ﷺ, të ketë thënë: “Nëna dhe babai im të qofshin falë!” (Tirmidhi, Edeb 61, Menakib 26; Ahmed, I, 92)

Pejgamberi ﷺ, nuk vlerësonte vetëm sahabët e tij të dalluar. Madje ka vlerësuar edhe njërin prej sahabëve, i cili punonte si bujk dhe duart i kishte të mbushura me kallo.

Kur i Dërguari i Allahut ﷺ, po kthehej nga Tebuku, e takoi në rrugë Sa'd el-Ensariun. Kur i Dërguari i Allahut ﷺ, i shtriu dorën, pa se duart i kishte

Edukuesi duhet të arrijë atë nivel kapaciteti, ku ta kuptojë gjendjen e personit përballë nga paraqitja e tij. Përpjekjet për t'i mësuar vazhdimisht diçka, pa ia kuptuar hallet dhe problemet e tij, nuk japin rezultat pozitiv.

të mbushura me kallo dhe e pyeti:

“Përse i ke duart kështu?” Sa’di u përgjigj:

“Këto janë shenjat e lopatës dhe të shatit. Me këto punoj dhe siguroj ushqimin për familjen time.”

I Dërguari i Allahut ﷺ, urdhëroi dhe tha:

“Këto janë duar të cilat nuk do t’i prekë zjarri.” (Ibn-Esir, Usdul-Gabe, I, 424-425; Ibn Haxher, el-Isabe, III, 86)

Vlerësimi i personit përballë, ia shton atij dëshirën dhe vullnetin për të bërë më shumë punë të mira.

SHPËRBLIMI

Shpërblimi është një element i cili e rrit dashurinë në mes të zemrave, sidomos kur praktikohet tek moshat e vogla. Për shembull, këtë metodë e ka përdorur babai i Imam Malik-ut. Për çdo hadith që mësonte i dhuronte Imam Malikut diçka, saqë pasi kaloi një kohë, edhe nëse babai i tij nuk i dhuronte më diçka, ai vazhdonte të mësonte me kënaqësi hadithet përmendsh.

Transmeton Enesi رضي الله عنه:

Pejgamberi صلى الله عليه وسلم kaloi pranë një beduini. Ai po lutej në namaz kështu:

“O Ti që syri nuk arrin të të shikojë, dyshimet nuk arrijnë dot të të përfshijnë, atribuesit nuk arrijnë të të përshkruajnë, ngjarjet nuk të ndryshojnë, fatkeqësitë nuk të frikësojnë! O Ti që e di peshën e maleve, masën e oqeanëve, pikat e shiut dhe gjethet e pemëve! O Ti

Çdo mësues duhet të gjejë një damar të përshtatshëm në shpirtin e nxënësit, në mënyrë që të arrijë të depërtojë brenda tij.

që di numrin e çdo gjëje kur nata e mbulon dhe dita e ndriçon! O Zoti im i Cili di çka gjendet në qiejt përtej qiellit, në botët përtej botës, në fund të deteve dhe në brendësi të pemëve! Pjesën më të mirë të jetës sime bëje pjesën e fundit të saj, pjesën më të vlefshme të punës sime bëje rezultatin e saj! Ndërsa ditën më të bukur për mua bëje ditën kur do të të takoj Ty!”

I Dërguari i Allahut ﷺ, ia la si detyrë dikujt dhe i tha:

“Kur ta mbarojë namazin, sille këtë njeri tek unë!”

Kur e mbaroi namazin erdhi dhe Pejgamberi ﷺ, i dhuroi atij një pare floriri të cilën ia kishin dhuruar më parë, pastaj e pyeti:

“Prej nga je ti?”

“Jam prej fisit Amir bin Sa’saa, o i Dërguari i Allahut!”

“A e di se përse ta dhashë këtë flori?”

“Ngaqë kemi lidhje gjaku, o i Dërguari i Allahut!”

“Po edhe farefisnia ka një pjesë, por unë këtë ta dhashë vetëm për shkak të asaj lutjeje të bukur që i bëre Zotit.” (Hejthemi, X, 157-158)

TELKINI I HAJRIT (INSISTIMI NË MIRËSI)

Përsëritja e vazhdueshme krijon një urë lidhëse të fortë mes temës dhe diturisë. Numrat e caktuar gjatë dhikrit (adhurimit) shërbejnë për vendosjen më të

Ibn Mesudi e tregon kështu gjendjen e tij shpirtërore, të cilën e kishte fituar nga edukimi shpirtëror i të Dërguarit të Allahut ﷺ:

“Kemi përjetuar prej të Dërguarit të Allahut ﷺ, momente të tilla, saqë dëgjonim edhe dhikrin e kafshatave gjatë ngrënjes.”

(Shiko. Buhari, Menakib, 25)

thellë të dhikrit në zemër. Një nga shkaqet e përsëritjes së sures el-Fatiha në çdo rekat të namazit –Allahu a'lem – Zoti e di – duhet të jetë pikërisht kjo.

Përsëritja në çdo rekat e fjalës sirat-i mustekim (në rrugën e drejtë), i rikujton njeriut këto pyetje:

Sa të përgatitur jemi për Ditën e Kiametit?

Sa jemi të vendosur në rrugën e drejtë?

Baza e telkinit është insistimi në punë të mira. Të rikujtosh të mirën, të udhëzosh për në të mirë.

I Dërguari i Allahut ﷺ, i nxiste për çdoherë shokët e tij në dhënien e sadakasë, në kryerjen e punëve të mira dhe vazhdimisht insistonte në këtë drejtim.

Xhabiri ﷺ, tregon kështu:

“Tezen time e kishte divorcuar burri i saj me tre talakë (divorc përfundimtar). Më vonë tezja deshi që të kultivonte frutat e hurmave. Por një person e ndaloi atë të dilte nga shtëpia (me pretekstin se nuk kishte mbaruar akoma koha e saj e pritjes pas divorcit, iddeti). Tezja shkoi menjëherë tek Pejgamberi ﷺ dhe ia paraqiti çështjen. I Dërguari i Allahut ﷺ, u përgjigj duke thënë:

“Po, mblidhi hurmat, mbase me to jep ndonjë sadaka ose bën ndonjë të mirë!” (Muslim, Talak, 55; Ebu Davud, Talak, 39-41/2297; Nesai, Talak, 70; Ibnu Maxhe, Talak, 9)

Njëherë vjen tek Pejgamberi ﷺ, njëri prej shokëve të tij dhe i bën disa pyetje të ndryshme. Më në fund Pejgamberi ﷺ, i thotë:

Detyra e edukatorit është të zhvillojë aftësitë e larta të nxënësit t'i zgjerojë dhe t'i bëjë të larta si lisi. Madje, edhe nëse ekziston ndonjë aftësi e vogël, ta aktivizojë dhe ta zhvillojë atë.”

“Të bësh mirë, është gjithmonë në të mirën tënde.”

(Ebu Davud, Buju, 60/3476)

Edhe kjo lutje e Pejgamberit ﷺ, të cilën e thoshte pranë një të sëmurit gjatë vizitës së tij, është një shembull i bukur i insistimit të vazhdueshëm të të Dërguarit të Zotit ﷺ, për t'i thirrur njerëzit në punë të mira:

“O Zoti im, shërojë robin tënd. Kur të shërohet, ai kërkon kënaqësinë tënde duke luftuar me armikun ose merr pjesë në shoqërimin e ndonjë xhenazeje, ose shkon të falet me xhemat.” (Ebu Davud, Xhenaiz, 8/3107)

Me anë të kësaj duaje Pejgamberi ﷺ, në mënyrë indirekte e nxit të sëmurin që pasi të shërohet të vrapojë në punë të hajrit, sikurse janë lufta në rrugën e Zotit, shoqërimi i xhenazes apo falja e namazit me xhemat.

Edukatorët duhet t'i nxisin vazhdimisht nxënësit e tyre duke i motivuar se një ditë do të bëhen burra të devotshëm, të dobishëm për të tjerët dhe të suksesshëm në çdo punë. Shumica e ninullave, të cilat nënat ua këndojnë fëmijëve, përmbajnë motivime të tilla në mënyrë që fëmija të rritet i mbarë.

Edhe sot sugjerime të tilla, sidomos në edukimin parashkollor, kanë rezultate mjaft pozitive.

Në bazë të studimeve mjaft serioze, kjo metodë po përdoret më së shumti edhe sot nga publicitetet e ndryshme dhe moda me qëllim për të tërhequr vëmendjen e masës dhe për të qenë sa më ndikues mbi ta. Prandaj besimtari duhet ta orientojë fëmijën e

Edukuesi; me shpirtin e tij të çiltër, i sjellshëm,
pa ofenduar njeri dhe pa u ofenduar prej dikujt,
është si një ushtar i zemrës, i cili duke falur e mëshiruar,
synon të arrijë meritën e faljes hyjnore.

tij drejt objektivave të hajrit që në moshë të re.

Sugjerimet mund të realizohen edhe nëpërmjet personave të tretë. Një shembull i bukur i këtij lloji është ky rast:

Abdullah ibn Omeri ﷺ, kishte parë një ëndërr dhe atë ia kishte paraqitur të Dërguarit të Allahut ﷺ, nëpërmjet motrës së tij, Hafsa. Pejgamberi ﷺ, kishte thënë:

“Sa njeri i mirë është Abdullahu, sikur të falte edhe namaz nate...!”

Që prej asaj here Ibn Omeri ﷺ, nuk e kishte lënë kurrë namazin e natës. (Buhari, Tehexhud, 2)

NDRYSHIMI I EMRAVE ME KUPTIM NEGATIV ME EMRA MË TË MIRË

I Dërguari i Allahut ﷺ, i ndryshonte gjithmonë emrat jo të përshtatshëm të njerëzve ose vendeve, për shkak se ata i orientonin njerëzit nga e keqja.

Sipas një transmetimi thuhet:

“I ndryshoi i Dërguari i Allahut ﷺ, emrat; Âsi, Azîz, Atele (dhunë, i ngurtë), Shejtan, Hakem, Gurab (sorrë), Habbab, Shihab. Shihab’in e bëri Hisham, Harb’in e bëri Silm, Muzdaxhi’n (gjumash) e bëri Munbais (i zgjuar). Një arë të quajtur Afire (e thatë) ia vuri emrin Hadire (e gjelbër), ndërsa shtegun e quajtur Shi’bud-Dalaleh (shtegu i humbjes) e quajti Shi’bul-

Preokupimi më i madh për të Dërguarin e Allahut ﷺ dhe të shokëve të tij ishte mësimi dhe kuptimi i Kuranit, pastaj njohja dhe edukimi i të tjerëve me Kuranin. Dëshira më e madhe dhe më e zjarhtë për ta ishte, leximi dhe dëgjimi i Kuranit.

Huda (shtegu udhëzues). Fisit të quajtur Benuz-Zinje (bijtë e zinasë) i dha emrin Benur-Rrishde (bijtë e familjes së mbarë), edhe Benu Mugvije's i dha emrin Benu Rrishde.” (Ebu Davud, Edeb, 62/4956)

RINGJALLJA E INTERESIMIT

Edukuesi, ashtu sikurse i kushton rëndësi dhe interes të veçantë nxënësit të tij, duhet që gjithashtu të ringjallë tek ai interesimin për temat që dëshiron t'i ofrojë apo të përvetësojë.

Si shembulli i bletës; duhet të mbledhë lule nga hadithet e Pejgamberit ﷺ, nga lulishtet e të devotshmëve dhe vepërmirëve dhe të ofrojë mjaltin e prodhuar.

Edukatori duhet ta çlirojë nxënësin nga dëshirat e tij të egos dhe ta edukojë atë si njeri të zemrës. Krahas interesimit për shkencat materiale, duhet të ringjallë tek ai edhe interesimin për shpirtëroren, të fshehtën dhe urtësinë.

Në ringjalljen e interesimit për diçka, ekzistojnë edhe disa të dhëna paraprake. Nëse edukatori i përvetëson ato, do të ketë më shumë sukses në punën e tij.

TË MOS BËHESH I MËRZITSHËM

Pejgamberi ﷺ, në metodën e tij të mësim-edukimit mendohej që kurrsesi të mos ishte i tepruar. Ata që i dërgonte për të përcjellë mesazhin e Islamit i urdhëronte me fjalët:

Sipas transmetimit të Enesit رضي الله عنه: “I Dërguari i Allahut ﷺ, kërkonte prej ensarëve dhe muhaxhirëve që të qëndronin menjëherë pas tij në namaz, me qëllim që ta shikonin nga afër dhe të mësonin.”

(Ibn Maxhe, Salat, 44)

“Lehtësoni, mos vështirësoni! Përgëzoni, mos u urreni (mos ngjallni urrejtje)..!” (Buhari, Ilim, 11) Ndërsa ata që nuk i bindeshin kësaj metode i qortonte.

Vjen një person tek Pejgamberi ﷺ dhe i thotë:

“Filani po na e fal aq ngadalë namazin, saqë nga njëherë nuk po shkoj dot për namazin e sabahut.”

Nuk nuk e kam parë të Dërguarin e Allahut ﷺ, në asnjë bisedë aq të zemëruar sa atë ditë. Urdhëroi dhe tha kështu:

“O njerëz! (Me sa duket) në mesin tuaj ka njerëz të cilët po ngjallin urrejtje! Kush të jetë imam, le ta shkurtojë namazin e tij; sepse në mesin e xhematit ka të moshuar, ka fëmijë, ka njerëz që punojnë.” (Buhari, Ilim, 28)

Pejgamberi ﷺ, u shqetësua se mos vallë njerëzit po mërzhiteshin prej namazit. Prandaj e kishte këshilluar Muadhin, i cili e zgjaste namazin, të lexonte suret e shkurtra:

“O Muadh, a përçarës je ti? Lexo (në namaz suret) Vesh-shemsi, Ved-duha, Vel-lejli idha jagsha, Sebbihisme Rabbikel-a'la!” (Muslim, Salat, 178; Buhari, Ezan, 60, 63, 66)

Ai që dëshiron të fitojë më shumë sevape në namaz, le të lexojë më gjatë Kuran në namazet nafle.

Edhe mësuesi duhet ta kuptojë në fizionominë e nxënësit nëse përqendrimi dhe interesimi në mësim vazhdon ose jo. Kurrsesi nuk duhet të përsërisë tema të parëndësishme të cilat mund të krijojnë mërzhitje tek nxënësi.

Edukatori nuk duhet të presë që mundësitë
dhe rastet e volitshme t'i vijnë në dorë.

Ai gjithmonë duhet të jetë në kërkim të shërbimit.

Kur të bjerë zilja duhet të hyjë në mësim dhe kur zilja të bjerë sërish duhet të dalë nga klasa. Nëse vazhdon të qëndrojë akoma në klasë pasi ora ka mbaruar, atëherë po i shpjegon mësimin murit. Përthithja e informacioneve nga truri zgjat më së shumti 45 minuta.

Pastaj edhe nxënësi kur hyn në klasë, truri i tij është i përqendruar në një kohë të caktuar 45 minuta. Kur koha e caktuar mbaron, sistemi marrës i trurit mbyllet, interesimi mbaron.

E njëjta gjë ndodh edhe me imamët të cilët vazhdojnë të shpjegojnë vaaz (ligjërata para namazit) pasi është thirrur ezani. Kjo gjë mund të bëjë që xhemati (njerëzit prezentë) të mërzitet.

Ligjërata mund të zgjatet vetëm në raste të veçanta kur xhemati është i interesuar dhe dëshiron të mësojë më shumë. Në lidhje me këtë rast, Abdullah ibn Amr ibn As رضي الله عنه, thotë:

“I Dërguari i Allahut ﷺ, (nganjëherë) na tregonte ngjarje në lidhje me Bijtë e Izraelit deri në mëngjes. Tregimin e ndërpriste vetëm kur ngrihej për të falur farzet e namazit.” (Ebu Davud, Ilim, 11/3663)

EKUILIBRI

Pejgamberi ﷺ, është kriter... është ekuilibër... insistimi për të dalë përpara këtyre rregullave është i pavlefshëm.

Në ajetin e Kuranit thuhet:

“Pejgamberi ﷺ, u mundua trembëdhjetë vite për t'i thirrur njerëzit në besim. Nuk tha “le të vijnë t'ua tregoj”. E mori parasysht gurëzimin dhe shkoi në Taif. Kur po largohej e pa një skllav në rrugë, menjëherë fillojë t'i flasë. Nuk kaloi pa e shfrytëzuar as edhe një rast të vetëm.”

“O ju që keni besuar! Mos nxitoni para (urdhrit të) Allahut dhe të Dërguarit të Tij dhe kijeni frikë Allahun! Vërtet, Allahu dëgjon gjithçka dhe është i Gjithëdijshëm.” (Huxhurat, 1)

Nëse edukatori i nxituar ngarkon së tepërmi nxënësin e tij - për të cilin mendon se ka aftësi të zhvilluara - me njohuri jo të përshtatshme me kohën dhe me formën e Sunetit, atëherë ky veprim dëmton, edhe pse në pamje të parë duket si pozitiv.

Pejgamberi i Zotit ﷺ, disa nga sahabët të cilët dëshironin të shkonin më larg sesa Suneti i tij, i ka orientuar drejt asaj që quhet rruga e mesme, domethënë drejt kritereve të tij fizikë, jetës së tij praktike.

Më e mirë sesa dallga e një entuziazmi momental është;

Një vazhdimësi e qetë...

PROGRESI

Në edukimin fetar, ato çka janë më të rëndësishme për t'u fituar, janë transformimi i veprave në zakone. Nëse si shkak i një entuziazmi të lindur momentalisht, adhurimi nga mbrëmja në mëngjes do të jetë rezultat vetëm për atë natë, atëherë adhurimi çdo natë por në një kohë të shkurtër, është më i preferuar dhe më i vlefshëm.

Në hadith thuhet kështu:

“Krahas obligimeve, bëni punë të mira sa të keni

Në metodologjinë e rregullave hyjnore në Islam,
së pari kërkohet pastrimi dhe zhdukja e së pavërtetës,
pastaj vendosja e së drejtës.

fuqi. Sepse vepra më e mirë është ajo e vazhdueshmja, edhe nëse është e vogël.” (Ibn Maxhe, Zuhd, 28)

Gjatë edukimit duhet punuar vazhdimisht që nxënësit të përvetësojnë si pjesë të pandarë të jetës së tyre zakonet e mira dhe veprat e devotshme.

Mësimi i shkurtër por i përsëritur në kohë sistematike, është më frytdhënës sesa mësimet e lodhshme, të tej zgjatura dhe të papërsëritura.

ZGJEDHJA E KOHËS SË DUHUR

Edukatori duhet të posedojë inteligjencë të veçantë. Është detyrë e tij të studiojë gatishmërinë e nxënësit, momentin kur ai të jetë i gatshëm për të marrë ose për të dëgjuar atë çka i nevojitet.

Feja është entuziazëm. Një edukim i suksesshëm, kërkon një mjedis ku interesi të jetë i zgjuar dhe entuziazmi i pranishëm. Nëse nuk ka entuziazëm, llogaritjet nuk funksionojnë. Trupi është aty, ndërsa rëndësia dhe interesimi mungojnë. Portat (e trurit) janë të mbyllura.

Abdullah ibn Mes’udi رضي الله عنه, u mbante ligjërata njerëzve ditëve të enjte. Një ditë, një person tha:

“Ebu Abdurrahman! Sikur të na mbaje ligjërata çdo ditë”. Atëherë Ibn Mes’udi رضي الله عنه, ia ktheu kështu:

“Nuk ju mbaj çdo ditë ligjërata me qëllim që mos t’ju mërzis. Edhe i Dërguari i Allahut صلى الله عليه وسلم, zgjidhte ditët kur ne ishim të gatshëm të dëgjonim, në mënyrë që të mos lodheshim apo mërziteshim.” (Buhari, Ilim, 11-12.)

Ebu Ali ed-Dekkar ka thënë:

“Ai që ndodhet në vendin e duhur për ta thënë të vërtetën por hesht, i ngjan djallit pa gjuhë.”

ELIMINIMI I MONOTONISË NË SHPREHJE

Natyra e njeriut përballë situatave monotone, pas një kohe fillon ta humbasë interesimin. Për këtë arsye, gjatë procesit të mësim-edukimit duhet me doemos të shmangen situatat monotone.

Ibn Abbasi ﷺ, ulej me nxënësit e tij, u transmetonte atyre për një kohë hadithe, pastaj u thoshte:

“Na e hapni pak oreksin! Domethënë na tregoni ndonjë barcaletë, recitoni ndonjë poezi, s’ka dyshim se edhe shpirti lodhet ashtu sikurse lodhet trupi.” Më pas fillonte të tregonte ndonjë përrallë arabe. Pastaj përsëri kthehej tek mësimi, dhe këtë gjë e përsëriste sa herë që ta shikonte të arsyeshme.” (Kettani, II, 237)

ZGJIMI I INTERESIMIT

I Dërguari i Allahut ﷺ, për të zgjuar kureshtjen tek njerëzit përreth, shpesh tregonte diçka të shkurtër, më pas e shpjegonte atë me detaje.

Kjo metodë, ndihmon në kuptimin ose memori-zimin më lehtë të çështjes. Në fillim tërhiqet vëmendja, dhe pastaj të pranishmit përgatiten për ta mësuar në detaje atë.

Me këtë metodë nxiten edhe të pranishmit për të bërë pyetje; tema e shpjeguar bëhet më tërheqëse dhe kështu kuptohet dhe zë vend më lehtë në zemrën e tyre.

Njëherë pranë Pejgamberit ﷺ, kishte kaluar një xhenaze. I Dërguari i Allahut ﷺ, thotë:

Islami urdhëron në tevhid. Ndërsa tevhidi nuk pranon politeizëm. Sepse politeizmi tregon dobësi. Ndërsa Allahu është i Lartësuar... është i Pastër nga ngjashmëria me krijesat.”

“Ai gjeti qetësinë dhe të tjerët ranë në qetësi prej tij.”

Sahabët e nderuar e pyetën të interesuar:

“O i Dërguari i Allahut! Çfarë kuptimi ka fjala “e gjeti qetësinë dhe u qetësuan prej tij”?”

Atëherë i Dërguari mëshirë për botën ﷺ, e shpjegoi kështu:

“Njeriu besimtar, shpëton nga lodhja, problemet dhe hallet e dynjasë, dhe gjen qetësinë në mëshirën e Allahut. Ndërsa prej njeriut arrogant gjejnë qetësinë dhe shpëtojnë prej tij njerëzit, vendet, pemët dhe kafshët.”

(Muslim, Xhenaiz, 61)

DIFRESKIMI I INTERESIMIT ME ANË TË PYETJEVE

Në një klasë ku mësuesi vetëm shpjegon ose mban diktim, ndërsa nxënësit vetëm dëgjojnë ose mbajnë shënime, është tepër e vështirë që interesimi në mësim të mbahet i gjallë. Nxënësi duhet nxitur që të marrë pjesë në mësim, duke përdorur metodën e diskutimit ose pyetjeve. Këtë metodë edukuesi nuk duhet ta zbatojë vetëm me nxënësit e mirë dhe të interesuar, por me të gjithë nxënësit.

I Dërguari i Allahut ﷺ, e përdorte shumë metodën e tërheqjes së vëmendjes me anë të pyetjeve. Një ditë i pyeti të pranishmit:

“A t’ju tregoj se kush është ai person i cili është larg Xhehenemit dhe Xhehenemi është larg tij?”

“Sikur në qiej dhe në Tokë të kishte zota të tjerë, përveç Allahut, si qiejt, ashtu edhe Toka do të shkatërroheshin.

*Qoftë i lavdëruar Allahu, Zoti i Fronit
dhe lartësuar mbi çka ia veshin Atij.”*

(Enbija, 22)

Interesimi rritet, kureshtja zgjohet... Kush janë ata? Në këtë formë, mesazhin ia transmeton një mase me më shumë dëshirë për të dëgjuar.

“- *Ata janë të brishtët, të dhembshuri, të mëshirshëmit, të dashurit dhe të urtët.*” (Ahmed, I, 415)

NXITJA NË MEDITIM

Në një edukim të frytshëm, mësimi nuk duhet të jetë thjesht produkt i përcjelljes së njohurive të shkruara nëpër libra. Por një mësim i cili nxit në meditim, vë në lëvizje sistemin mendor dhe prodhon alternativa; një mësim i cili do të mbesë në mendje dhe do të jetë temë diskutimi në mes nxënësve edhe pasi ora e mësimi të ketë mbaruar.

Është e lehtë të thuash se bota është e përkohshme dhe se tek i madhi Zot ajo nuk ka asnjë vlerë. Por le të shikojmë sesi tregohet pavlefshmëria e botës, në një formë dramatike, duke u nisur nga ky shembull i thjeshtë dhe i qartë, i cili na nxit në pohimin dhe pranimin e këtij realiteti.

I Dërguari i Allahut ﷺ, kaloi një ditë nga pazari. Së bashku me të ndodheshin edhe sahabët. I Dërguari i Allahut ﷺ, pa diku në një cep, një keç të ngordhur. E kapi për veshi dhe tha:

“*Cili nga ju dëshiron ta blejë këtë për një dirhem?*” Sahabët u përgjigjën:

“*Edhe sikur të shitej për më pak para, nuk do ta merrnim. Çfarë ta bëjmë atë?*”

“*Ka mohuar (ka bërë kufr) ai i cili e lë namazin.*”

(Tirmidhi, Iman, 9/2621; Ahmed, V, 355.)

“A do ta dëshironit sikur t’ju jepej falas?” i pyeti Pejgamberi ﷺ.

“Betohemi në Allahun, ai edhe sikur të ishte i gjallë, do ishte i mangët sepse nuk e ka një vesh; (pastaj) i ngordhur çfarë na duhet?” ia kthyen sahabët. Atëherë i Dërguari mëshirë për botët, tha:

“Betohem në Allahun se bota (e gjitha) për Allahun është më e pavlerë sesa ky keci i ngordhur përpara jush!”
(Muslim, Zuhd, 2)

Sikur të mendonim pak, do ta kuptonim se në këtë dynja të përkohshme, çdo gjë do të zhduket dhe do të bëhet pluhur, si ai keci i ngordhur në rrugë.

I madhi Zot nuk e ka përcaktuar atë çka duhet lexuar, dhe ka urdhëruar:

“IKRA”/ lexo! duke e lënë të gjerë portën e leximit.

Lexo faqet e universit! Lexo njeriun! Lexo Kuranin! Një urtësi e madhe në atomin e vogël... një tjetër urtësi në planetët gjigandë...

Mësuesi i cili arrin të zgjojë interesimin e nxënësit, duhet të dijë se si ta shëtisë atë në një formë mahnitëse brenda mrekullive të universit.

OFRIMI I HORIZONTEVE

Edukatori, mësuesi, imami... edukuesit e njerëzve të mëdhenj në të ardhmen. Ata duhet të hapin horizonte për nxënësit e tyre të cilët një ditë do të bëhen njerëz të

Në fenë tonë asnjë dituri nuk bie në kundërshtim me mendjen apo logjikën e shëndoshë. Gjithashtu, me anë të logjikës, edukatori duhet të gjejë patjetër një rrugë për të bindur mendjet të cilat bien nën ndikimin e cytjeve apo dyshimeve.

mëdhenj. Duhet t'i inkurajojnë ata. Jo me premtime të kota; por me projekte nxitëse, shprese dhe guxim.

Një projekt i hapur për të ardhmen, e zgjon interesimin. Sepse gjithkujt i intereson e ardhmja. Sidomos kur komentohet diçka specifike për të ardhmen e njeriut, atëherë atë e mirëpret me interesim të madh.

I Dërguari i Allahut ﷺ, i pajisur me informacione dhe shpallje prej Zotit të gjithësisë, ka paraqitur horizonte të ndryshme në lidhje me të ardhmen. Por nuk mund të thuhet se në urtësinë e këtyre informacioneve nuk fshihej nxitja apo inkurajimi.

Pejgamberi ﷺ, thotë kështu:

“Ju do të ndihmoheni, do të fitoni pasuri të pafund (plaçkë luftë) dhe do të çlironi shumë vende. Kush prej jush do ta përjetojë këtë kohë, le t'i frikësohet Allahut, të urdhërojë për mirë dhe të ndalojë nga e keqja...” (Tirmidhi, Fiten, 70/2257)

7. KËSHILLIMI

Allahu i Lartësuar e urdhëron kështu Pejgamberin e Tij ﷺ, në Kuran:

“Por këshillo, se vërtet këshilla u bën dobi besimtarëve.” (Dharijat, 55)

Baza e edukimit fetar është këshilla; ajo është rruga për të rizgjuar në zemrën e njeriut faktorë pozitivë, me anë të fjalëve ndriçuese.

Këshilla si fjalë, e ka kuptimin të dëshirosh të mi-

Çdo gjë është krijuar për njeriun.

Për këtë arsye njeriu duhet të jetë i vetëdijshëm se është lartësuar mbi çdo gjë të krijuar; mbi sendet, bimët, kafshët dhe njerëzit.

rën për personin përballë. Një person i cili nuk posedon karakterin e një inatçiu apo mendjemadhi; ua veshin këshillave të atij që mundohet ta këshillojë për të mirën e tij.

Por suksesi i këshillave arrihet atëherë kur fjalët dalin nga zemra e këshilluesit dhe përfundojnë në zemrën e të këshilluarit. Nëse fjalët nuk dalin nga zemra por thjesht nga goja, atëherë ato përfundojnë thjesht deri tek veshët.

8. PËRGËZIM DHE PARALAJMËRIM

Në ajetin e Kuranit, Pejgamberit ﷺ, i janë dhënë dy cilësi:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا

“Ne të dërguam ty (o Muhamed) vetëm si sjellës të lajmit të mirë dhe paralajmërues për gjithë njerëzimin, por shumica e njerëzve nuk dinë.” (Sebe’, 28)

1) Beshîr: përgëzues. Përgëzuesi i besimtarëve dhe i të devotshmëve me Xhenetin dhe me dhuratat e pafundme hyjnore.

2) Nedhîr: qortues. Qortuesi (frikësuesi) për mosbesimtarët dhe të humburit me Xhehenem dhe me dënim të pashembullt hyjnorë.

Njerëzit posedojnë frikë dhe dëshirë. Ashtu sikurse shprehet edhe në suren Kurejsh, njeriu gjindet

“Çfarëdo që t’ju japë i Dërguari, merreni atë, e çfarëdo që t’ju ndalojë, hiqni dorë prej saj. Frikësojuni Allahut, sepse Allahu, dënon vërtet ashpër.”

(Hashr, 7)

në mes të nevojës për siguri dhe dëshirës për kënaqësi. Ai mundohet në këtë botë të përkohëshme, të sigurohet nga frika dhe të plotësojë dëshirat e tij. Porse një hap më tej, atë e pret një mëngjes i frikshëm i Kiametit dhe një jetë e pafund, së cilës as vdekja nuk i gjen zgjidhje.

Për këtë arsye, gjatë edukimit është më se e nevojshme që njeriu në rrugëtimin e tij nga kjo botë në drejtim të destinacionit për në jetën e pafundme, të përgëzohet për dhuratat dhe të qortohet (frikësohet) për dënimin që e pret.

Këtë metodë e përdor edhe vetë Kurani. Ja se si paraqitet i Madhi Zot përpara robërve të Tij:

“Lajmëroji robërit e Mi (o Muhamed) se, vërtet, Unë jam Falësi i madh, Mëshirëploti, dhe se dënimi Im është vërtetë dënim i dhembshëm.” (Hixhr, 49-50)

Sikurse nxitja dhe përgëzimi, ashtu edhe qortimi dhe frikësimi, kanë një ndikim të rëndësishëm në udhëzimin e gjendjes shpirtërore të njeriut drejt hajrit dhe mbrojtjen e tij nga e keqja (sherri). Për këtë arsye, i Madhi Zot - i Cili e ka krijuar njeriun me këtë karakter shpirtëror - në Kuran dhe Pejgamberi ﷺ, në hadithet e tij, i kanë përdorur në mënyrë të ekuilibruar termat “tergib” (përgëzues) dhe “terhib” (qortues).

I Dërguari i Allahut ﷺ, njerëzit përreth nganjëherë i përgëzonte dhe nganjëherë i frikësonte.

Sepse frika e vetme, bëhet shkak i largimit dhe urrejtjes. Ndërsa përgëzimi dhe sihariqi të vetëm, i

Transmetohet nga Abdullah ibn Omeri رضي الله عنه: Një ditë i Dërguari i Allahut ﷺ, më kapi për supi dhe më tha: “Sillu në dynja sikur të ishe i huaj ose udhëtar.

Llogarite veten tënde prej banorëve të varreve.”

(Buhari, Rikak, 3.)

hapin rrugë dembelizmit. Kur Pejgamberi ﷺ, ka filluar për herë të parë thirrjen në Islam, i ka përgëzuar njerëzit me Xhenet dhe ka thënë:

“Ju ftoj të dëshmoni “La ilahe il-lallahu vahdehu la sherike leh” (Nuk ka zot tjetër përveç Allahut, të Vetmit, të Pashoq), ndërsa unë jam rob dhe i dërguari i Tij! Nëse e pranoni dhe e besoni në këtë formë, unë ju garantoj hyrjen në Xhenet!” (Belazuri, I, 119-120)

“Kush nga ju pranon të më ndihmojë në këtë (mesazh) që kam sjellë dhe të bëhet vëllai im, dhe kështu të fitojë Xhenetin?” (Ibn Sa'd, I, 187.)

Po ashtu, që ditën e parë të thirrjes në Islam, u ka folur njerëzve të fisit Kurejsh dhe ka thënë:

“Nëse paraqiteni në Ditën e Kiametit jo me punët tuaja të mira, por me dynjanë mbi supet tuaja, atëherë unë jua kthej shpinën. Atëherë ju më thërrisni “O Muhammed”, ndërsa unë veproj kështu.”

Kur i Dërguari i Allahut ﷺ, tha *“ndërsa unë veproj kështu”,* e ktheu fytyrën e tij në një drejtim tjetër dhe këtë e përsëriti për herë të dytë. (Ibn Is'hak, III, 128; Ja'kubi, II, 27)

Transmetohet nga Ebu Said el-Hudri ؓ:

I Dërguari i Allahut ﷺ, ka thënë:

“Vdekja sillet Ditën e Kiametit në formën e një dashi me lara (shumëngjyrësh) dhe vendoset në mes të Xhenetit dhe Xhehenemit.

“A t'ju tregoj se kush janë ata persona të cilët janë larg Xhehenemit dhe Xhehenemi është larg tyre” - Ata janë të brishtët, të dhembshuri, të mëshirshëmit, të dashurit dhe të urtët.”

(Ahmed, I, 415.)

Pastaj thuhet;

“O njerëzit e Xhenetit! A e njihni këtë?”; ata zgjasin kokën për të parë dhe thonë:

“Po, kjo është vdekja.”

Pastaj thuhet:

“O njerëzit e Xhehenemit! A e njihni këtë?”; edhe ata zgjasin kokën për të parë dhe thonë:

“Po, kjo është vdekja.” Më pas jepet urdhëri të theret dashi dhe thuhet:

“O njerëzit e Xhenetit! Jeni në pafundësi, tani e tutje nuk ka më vdekje. O njerëzit e Xhehenemit! Jeni në pafundësi, tani e tutje nuk ka më vdekje.”

Më pas i Dërguari i Allahut ﷺ, lexojë ajetin:

“Paralajmëroji ata (o Muhamed) për Ditën e Pikëllimit, kur do të japin llogari, ndonëse tani ata janë të shkujdesur dhe nuk besojnë.” (Merjem, 39)

I Dërguari i Allahut ﷺ, për të nxjerrë në pah ata që ndodhen në humbje, të shkujdesurit, tregoi me dorë dynjanë. (Muslim, Xhenet, 40)

Nëse përdoret e ekuilibruar kjo metodë, e cila vë në lëvizje mekanizmin në mes të frikës dhe shpresës, ajo mund të instalojë në zemrën e njeriut besimin se jeta e vërtetë është ajo e Ahiretit.

Feja jetohe me dashuri.

Ndërsa ajo që e mban këtë dashuri të gjallë është njohja dhe rëndësia që i jepet asaj.

URREJTJA E GJËRAVE TË KËQIJA

I ngjashëm me “terhib”-in (qortimin) është edhe tregimi në një formë urryese i dënimeve të cilët i hapin rrugë haremeve të ndryshme, me qëllim që të bëhen sa më të neveritshëm në syrin e njerëzve.

I Dërguari i Allahut ﷺ, ka thënë:

“Çdo gjë dehëse është haram. Allahu ﷻ, ka premtuar se do t’i japë të pijë “Tînetu-Habâl” atij që (në dynja) pi pije dehëse.”

Të pranishmit e pyetën:

“O i Dërguari i Allahut, çfarë është “Tînetu-Habâl”?”

I Dërguari i Allahut ﷺ, u përgjigj:

“Është djersa e banorëve të Xhehenemit ose gjaku dhe qelbi i banorëve të Xhehenemit.” (Muslim, Eshribe, 72)

9. EDUKIMI SISTEMATIK

Edukimi duhet ofruar brenda një plani dhe disipline të caktuar. Trajtimi i një çështjeje në formë të disiplinuar dhe sistematike, tregon se sa e rëndësishme është ajo.

Shembull për këtë mund të japim insistimin e vazhdueshëm që tregohet në drejtimin dhe rregullimin e safëve (rrjeshtave) gjatë namazit me xhemat.

Berâ bin Âdhib ﷺ, i cili shquhej për dashurinë

Tregon Ebul-Alije ﷺ: “Kur shkonim tek dikush për të marrë prej tij (ndonjë hadith), në fillim shikonim se si e fal namazin; nëse namazin e falte siç duhet, atëherë uleshim pranë tij duke menduar se “ai edhe punët e tjera i kryen në rregull”.

(Darimi, Mukaddime, 38/429.)

dhe lidhjen e ngushtë që kishte me të Dërguarin e Allahut ﷺ, i kushtonte mjaft rëndësi drejtimit të safëve, fliste shpesh për domosdoshmërinë dhe mirësinë e tyre dhe thoshte:

“Kur ngriheshim për të falur namazin me xhemat, i Dërguari i Allahut ﷺ, i drejtonte safet duke vendosur duart e tij në gjokset tona, ndërsa nganjëherë në kurrizet tona dhe thoshte:

“Mos të jenë safet tuaja të prishura. E pastaj ajo prishje të depërtojë në zemrat tuaja.” (Ahmed, IV, 304.)

Një edukim i zbrazët dhe jo i rregullt, pasqyron pasojat edhe në rezultatin e tij. Kriteri i besimtarëve në çfarëdolloj punë qoftë, duhet të jetë gjithmonë më i miri, më i bukuri, më i përsosuri.

Edhe shokët e nderuar të Pejgamberit ﷺ, i kanë kushtuar të njejtën rëndësi kësaj disipline në përcjelljen në katër anët e botës të pishtarit të diturisë, të marrë prej Pejgamberit ﷺ.

Ebu Derda ؓ, i dërguar në Sham nga Omeri ؓ, ka jetur për një kohë të gjatë atje. Ai kishte arritur të formonte një sistem shkollimi mjaft të njohur. Nxënësit nën kujdesin e tij e kalonin numrin 1600.

Nxënësit i kishte ndarë në dhjetë grupe dhe për çdo grup kishte caktuar një mësues prej nxënësve të tij, i cili ndiqte përparimin me radhë të çdo nxënësi. Ata që e kalonin këtë nivel mësimi, merrnin mësim direkt prej

“Ne të dërguam ty (o Muhamed) vetëm si sjellës të lajmit të mirë dhe paralajmërues për gjithë njerëzimin, por shumica e njerëzve nuk dinë.”

(Sebe', 28)

Ebu Derdasë. Kështu që nxënësit e përparuar kishin mundësinë të merrnin mësim direkt prej tij dhe në të njejtën kohë u jepnin mësim nxënësve në nivelet më të ulëta. (Dhehebi, Sijeru a'lamin-Nubela, II, 344-346.)

Omeri ﷺ, e dërgoi Jezid bin Abdullah'un tek beduinët të cilët jetonin jashtë qytetit, me qëllim që t'ua mësojë Kuranin. Ndërsa Ebu Sufjanin e caktoi si inspektor tek fiset beduine për të përcaktuar nivelin e tyre edukativ. Gjithashtu, ai ngarkoi me detyrë tre sahabë që t'ua mësonin Kuranin fëmijëve në Medine në këmbim të një rroge mujore prej 15 dirhemëve dhe i urdhëroi që të gjithëve në qytet – duke përfshirë edhe të rriturit – t'ua mësonin nga pesë ajete të shkurtra. (Adhami, fq. 127.)

Përcaktimi i inspektorëve nga ana e Omerit ﷺ, në ndjekjen dhe rëndësinë e progresit edukativ, është tregues i rëndësishëm i vizionit largpamës dhe sistematik të tij.

NDJEKJA E REZULTATEVE

Një prej kushteve të edukimit sistematik është edhe rëndësia që i kushtohet ndjekjes së rezultateve në proceset edukative.

A po ndikon mësimi tek nxënësi? A po i hyn në zemër? A e fituan fëmijët tanë edukatën e namazit? A falen edhe kur janë vetëm?

Baza e telkinit

është insistimi në punë të mira.

Të rikujtosh të mirën, të udhëzosh në të mirë.

Me fjalë të tjera, në aspektin material dhe shpirtëror, a është duke u arritur rezultati i synuar me teknikat dhe metodat e praktikuara edukative?

Kur Pejgamberit ﷺ, i erdhi delegacioni prej fisit Abdul-Kajs, kërkoi prej ensarëve (medinasve) që t'i ushqenin dhe t'i ftonin në shtëpitë e tyre. Gjithashtu ua rikujtoi mysafirëve t'ua mësonin njohuritë e fesë dhe disa sure të nevojshme për faljen e namazit.

Kur delegacioni erdhi në mëngjes, Profeti ﷺ, i pyeti nëse kishin mbetur të kënaqur ose jo prej ensarëve. Edhe ata treguan se kishin mbetur mjaft të kënaqur.

Pastaj Pejgamberi ﷺ, i shpërndau nga një dhe nga dy persona nëpër shtëpitë e sahabëve, me qëllim që ta mësonin Islamin më lehtë.

Kjo metodë dha më shumë rezultat.

Pejgamberi i Zotit ﷺ, mbeti mjaft i kënaqur nga përpjekjet e sahabëve dhe nga dëshira e madhe për të mësuar e delegacionit të fisit Abdul-Kajs. Më pas filloi t'i kontrollojë vetë një nga një Ettehijjatin, Fatihanë, si dhe suret e tjera dhe sunetet e mësuara përmendsh.

I Dërguari i Allahut ﷺ, e mbante gjithmonë nën kontroll familjen e tij në të gjitha çështjet e fesë, madje edhe në ecurinë e namazit të natës dhe i nxiste ata në kërkimin e lumturisë së pafundme (Ahiretit).

Nga një natë, i Dërguari i Allahut ﷺ, trokiste në derën e Aliut dhe të Fatimes ﷺ dhe u thoshte:

Njëherë, vjen tek Pejgamberi ﷺ, njëri prej shokëve të tij dhe i bën disa pyetje të ndryshme. Më në fund Pejgamberi ﷺ, i thotë:

"Të bësh punë të hajrit, është gjithmonë në të mirën tënde."

(Ebu Davud, Buju', 60/3476)

“A nuk do falni namaz?” (Buhari, Tehexh-xhud, 5.)

O Zot!... Na eduko me edukatën profetike dhe na bëj të denjë në umetin e të Dashurit Tënd! O Zot!.. Na ndihmo që fëmijët dhe nxënësit tanë t'i edukojmë në formën më të bukur të Sunetit të Pejgamberit ﷺ!..

Amin!..

“O ju që keni besuar! Mos nxitoni para (urdhrit të) Allahut dhe të Dërguarit të Tij dhe kijeni frikë Allahun! Vërtet, Allahu dëgjon gjithçka dhe është i Gjithëdijshtëm.”

(Huxhurat, 1)

Përmbajtja

PARATHËNIE5

**Metodat e edukimit të Pejgamberit ﷺ
SI EDUKONTE AI ﷺ?**

1. GRADUALITETI12

2. NJOHJA MIRË E BASHKËBISEDUESIT 15

INTUITA15

DALLIMI I NDRYSHIMEVE PERSONALE17

PËRCAKTIMI I NIVELIT

DHE VEPRIMI NË PËRPUTHJE ME TË21

TË KUPTUARIT NË FIZIONOMI22

TË SILLESH ME FËMIJËT SI FËMIJË23

ZBULIMI I AFTËSIVE

DHE ZGJERIMI I TYRE25

UDHËZIMI I TENDENCAVE TË NDRYSHME

DREJT SË MIRËS27

3. EDUKIMI ME PRAKTIKË29

MOSMJAFTIMI I PARAQITJES

DHE I LEXIMIT29

SHEMBULLI PRAKTIK31

4. PËRFITIMI NGA MUNDËSITË

DHE RASTET E VOLITSHME32

5. MOSLËKUNDJA PËRBALLË

TË PAVËRTETËS35

MOS-HESHTJA PËRBALLË SË PAVËRTETËS ..35

ZEMËRIMI PËR TË VËRTETËN KUR ÇËSHTJA

ËSHTË E RËNDËSISHME37

NDËRHYRJA E MENJËHERSHME

DHE PRAKTIKE38

PRIORITET: NDALIMI I TË PAVËRTETËS39

NDRYSHIMI ME ALTERNATIVA42

URDHËRIMI NË TËRËSI DHE NDALIMI

NË TËRËSI / TOLERIMI I PAPRANUAR44

BINDJA ME ANË

TË SHPJEGIMEVE LOGJIKE46

6. INTERESIMI I VEÇANTË49

LIGJI TËRHEQËS (LIGJI I GRAVITETIT)50

SI PRIND51

RËNDËSI DHE AFRIMITET TË VEÇANTË52

VLERËSIMI ME FJALË55

SHPËRBLIMI56

TELKINI I HAJRIT (INSISTIMI NË MIRËSI)57

NDRYSHIMI I EMRAVE ME KUPTIM NEGATIV

ME EMRA MË TË MIRË60

RINGJALLJA E INTERESIMIT61

TË MOS BËHESH I MËRZITSHËM61

EKUILIBRI63

PROGRESI64

ZGJEDHJA E KOHËS SË DUHUR65

ELIMINIMI I MONOTONISË NË SHPREHJE ...66

ZGJIMI I INTERESIMIT66

RIFRESKIMI I INTERESIMIT ME ANË TË

PYETJEVE67

NXITJA NË MEDITIM68

OFRIMI I HORIZONTEVE69

7. KËSHILLIMI70

8. PËRGËZIM DHE PARALAJMËRIM71

URREJTJA E GJËRAVE TË KËQUJA75

9. EDUKIMI SISTEMATIK75

NDJEKJA E REZULATEVE77